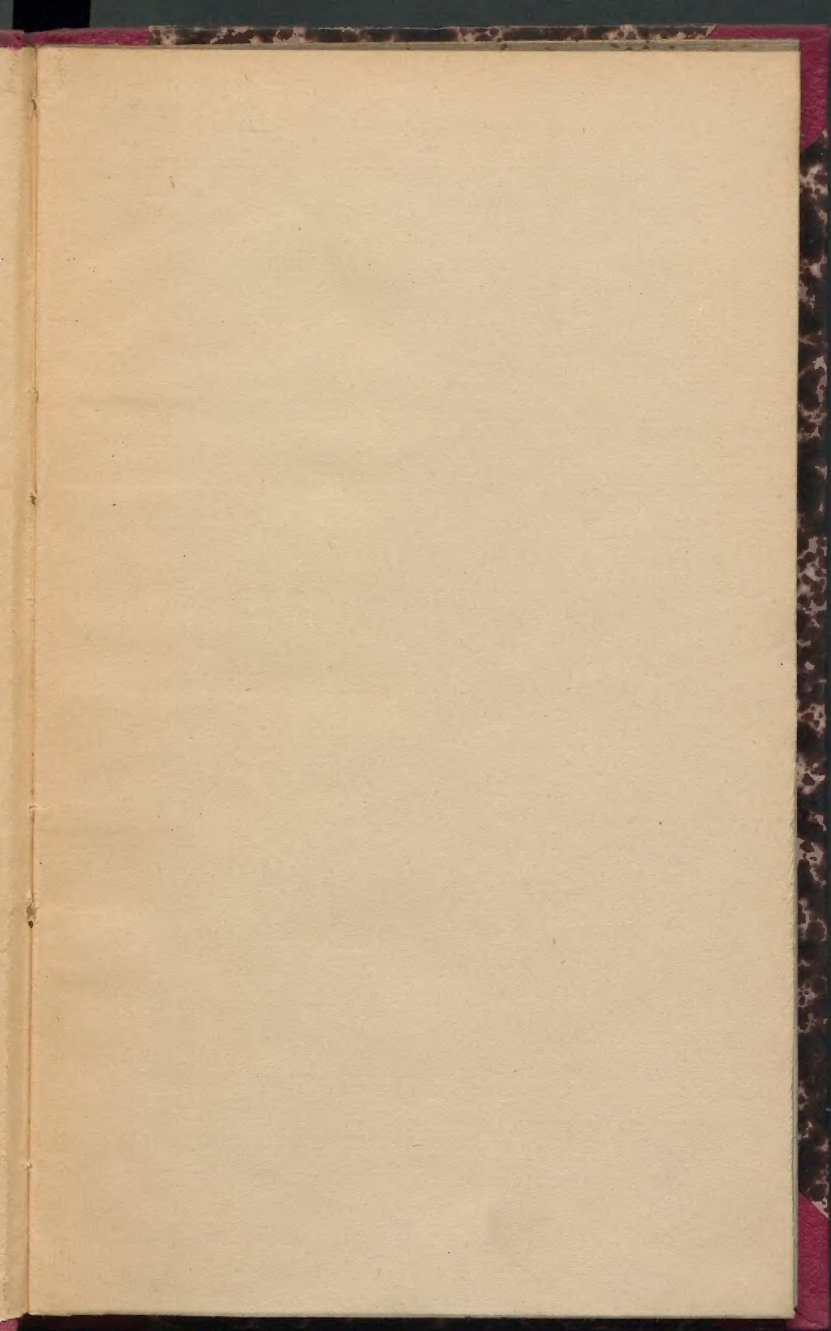

443

m. 443.

ՆՈՒՍՐԷԹՅՈՒՆ

ՀՕՃԵՆԸՆ

ԻՇԻՏԻԼՄԷՍԻՇ

ՎԷ

ՀԻՍՍԷ ԵԼԸՆՍԻՇ

ՄԷՆԳԸԳԷԼԷՐԻ

Մ Տ Ա Մ Պ Օ Լ

1858

RELIGION

[illegible]

Լափրեմը հայլ՝ Ժապա Դաա պէյնիմպէ
 զտ լափրեմ ին պապը Ժեյնէպէ Ժեյնէլէրի Կա-
 ին հաալլ օլմաշ ին օլմալիկը :

Մեծէ լաւութիւն եւեւ արեւմտեան փոքրեցեաց
 արեւելիք . եւսնի՝ «նաւանաւորն պէտք իրարեւ
 , ըր հազիւնսս ուղղուն ուղղուն իմաստասր զե
 , ճոպանահասելէք եւսմանսս իսկ՝ լիսանեն
 , իւրեւր զէ արեւս պիտի լինիլ արահա զե
 , յարեւ լինիլիք զէ փայտս իրեւելիք . նաւը
 , իւր պիտի արեւմտեան արեւմտեան լինիլ
 , պիտի մահաւոր արահա պիտի լինիլ
 , նեղէ իւր արեւմտեան արեւմտեան :

—էյ տօստում՝ իշթէ սանա պիր թօհաֆ քիթադ-
ճըք , շու գըշ էյամընտէ էկէր թէտիթրօտան , պալօ-
տան , ոււարէտէն , վէ սայրը տիւնեազի էյլէնճէլէր-
տէն պիր ճիւզի վազըթ վէ բուսիաթ պուշուրսան ալ
օզու , հէմ կիւլ , հէմ էյլէն , վէ հէմտէ հիսսէ չը-
քար — տէյի պիր կիւն ատէմըն պիրինէ տէտիյիմիզ-
տէ՝ ճանը սըքըլարագ — էյ նէ՞ քիթաալըյըմըշ օ՝ պիր
քէրէ պազալըմ — տէյի սիւալ էթտի :

Ճէվապ էաիպ — ճանըմ՝ պիր տէֆա էլինէ ալ տա
պաքքի իշինտէ նէլէր եազըլըտոր — տէր տէմէզ՝ հէմէն
եիւզիւնիւ պիր եանէ չէփիրիպ — կէօրտիւմ , կէօր-
տիւմ , շու Նուարէթտին հօճանըն Մէնգըպէլէրի օլ-
մալը — տէտի :

—էվէթ — տէտիմ — անճագ պուշուր տահա պու
կիւնէտէք իշիտիլմիշլէրտէն օլմայըպ , վէ հէր պիր Մէն-
գըպէնին սօնուշտա պազէն հիսսէ ալաճագ միւթաա-
լալարտա օլուպ , քապիլաիր քի թէքմիլ վէ արգաթ-
ը օզուտուզուշն անտէ՝ պիր քիւչիւք մէնֆաաթընտա
օլապիլտին . . . — : Պու սէօզիւմ աղըմտա քալտը ,
պիրտէն պիրէ պու . . . վան ատէմ խըրսըլա քիթա-
պը ֆըրլատըպ — տօստում պանա պաք , եազըք տէյիլ-
միքի քիթապ տէտիքլէրի շէյէ բարայ վէրէյիմ , հա-
լա շիմտէյէտէք սարֆ էթտիյիմ պիր քաչ դոււուշա
պիլէ աճըյօրում , նիշին քի օլ բարայըլա պիր կիւն քառ-
նըմը տօյուրուրտում , եա էվէ պիր չէքի օտուշ տահա
ալըրալմ , հիչ տէյիլտէ պիր աքշամ պիր քաչ ահպապ-
լէր իլէ պիր (. . .) էյլէնիւրտիմ — տէյիպ՝ ոիւքիւթ
իտէրէք պէնտէն եըրագլանտը . էյլէ քի՝ պաշգա վա-
քըթ պէյլէ պիր թէքլիֆ տահա իթմէյիմ տէյի թէ-
սա աիֆէն եօլտա բաաթ կէլտիյիմտէ՝ սօքաք սաքմայա
մէճպուր օլտու :

Հէյ կիտի ատէմ հէյ . . . :

Իշթէ՝ աաիրմիզտէ նէչէ նէչէ պէյլէ ահմագ ատէմ-
լէր պուլընուր քի՝ օզումագ տէտիքլէրի մաթտէյի

Տեղեկությունները՝ որպես պիր բաղըմ պեյհուտե շէյքերե
 ղուտ՝ շ սարֆ էտիպտե, քիթապ եախստ
 լըս տեղիլեն մաթտեյե կեղինճե՝ (անըն իլե քիթէք-
 միլ ինսան օլուպ, տիւննաճե վե ախրէթճե էլգէմ պիր
 քէյթիլէթ տիր,) հիշ պիր վէճհ իլե քաղանճընտան պին-
 տե պիրինի պու խուսուտա օարֆ իթմէք իսթէմէյիպ,
 էօյլէճե ատէթա պիր ինսան իսմիլիլէ էօմրիւնիւ վե
 վազթընը կէշիւմէքատիր :

Պու կէօնէ էօմրիւ սիւրէն ինսանլը հադդընտա Նուս-
 րէթտին շօճանըն պիր մէնդըպէսինե նազար պուլլու-
 լա . եանհ — պիր կիւն Նուսրէթտին շօճալա սօրմուշ-
 լար քի "ինսան օղու քալ քի սիւպեան շօճալ տուր
 նէյե պէնդէր" ճէվապ վէրիպ "հայվանաթ ճընսընտան
 պիր քուլլայա պէնդէր" տէր :

Անէր սուալլէրինի թէքրարլըյըպ "աքըլ պարի օլուպ-
 տա թէրպիլէսիլ քարըսա օլտէմ նէյե պէնդէր" տե-
 տիքլէրէնտէ, շօճա պուլնտա պիրաղճըդ աիւշիւնիւպ
 "սոֆ էտէրսէնիլ աղալէր" պէնճէյե եէր, իշէր, ուլուր,
 երիք թաշըյան պիր էշէյե պէնդէր" տէմիշ :

Եղլէ իսե պիլտե Տիւլաճէմիգէ խիթամ վէրէթմ :

ՆՈՒՍՐԻԹՑԻՆ ՀՕՃՆԱՐՆ

ՄԵՆԳԵՊԵՂԵՐԻ

1. ՄԵՆԳԵՊԵՂԵՐԻ : — Կիւնլերտէ պիր կիւն
Նուարէթտին Հօճայա պիր մէճլիստէն տալէթ
կէլիւ՛ կօգ տէմէյիւ գալքըպ կիտէր : Մէճ-
լիսէ տախիլ օլտուղունտա՛ պարար քի պիր չօգ
քալապալըգ, քիմի քեահատ օյնայօր, քիմի ա-
լըգ թուրա, քիմի տէ այաքտա շէպէք կիպի սըչ-
լայօր :

Հօճայը կէօրտիւքլէրի կիպի հէփսի պիրտէն
քահքահայը ելէ՝ ալըպ "էյ հօճա պիլի՞րմիսին
սէնի նէյէ չըղըրթարք" տէալքլէրինտէ, Նուա-
րէթտին թաճիւպ իտէրէք "կօգ, խայր, պիլմէմ.
հէմ նէ՞ պիլէյիմ՝ նէյէ չըղըրթարղընըղը, պէն
սիղին իչէրինիղտէմիյիմ" տէյի սիւալ էտէր :
()նլար տէֆատէն կիւլէրէք "էյ Հօճա սէն պիր
թօհաֆտան աստէմսին, մէճլիսի կիւլտիւրէճէք պիր
շէյ հափսանտա կիւլսէք" տէրլէր :

Պու սէօղլէրէ Հօճատըր զայէթտէն հիտտէթ-
լէնիւ՛ օտանըն օրթասընտա պիր ըէղալէթ տիր
չըքարըր : "Այ՛ Հօճա, նէ՞ հափսըն պէյ-
լէ. այըպ տէյիլ մի սանա" տէյի հէփ պիր աղըղ
չըղըրչընճա, Հօճա պէրիտէն իւրքսէք սէսլէ
"կիւլլէն, կիւլլէն, փէք թօհաֆ շէյ օլտու կիւ-

լի՛ն, եիւղիւնիւզէ կիւլէր կիւլի՛ն" տէյերէր
մէճլիստէն չըգմըշ : —

ՄԻԻԹԱՍԼԷ

Հօճանն պու ըզտլէթ Մէնգըպէօի չօդ էյի էօրնէք
օլապիլի օ թարղ քիպարըք թապայան զաթլէր հադ-
կընտա անլէր քի քէնտիլէրինտէն աշաղը օլանլարըն .
եա թօհաֆտան պիր ատէմին հեր վազթընը պիր թու-
թարաք . քէնտի էյլէնճէլէրի իչիւն անլէրի մեզաք է-
տէլմ տէրիքէն , պէյլէճէ քէնտիլէրի մեզաք , օլուր-
լար :

ՄԻՆԳԻՐՊԷ

Ձ . Հօճանլն տօսթլարը պիր կիւն նասի-
հաթ վէրիպ "Հօճա սանա եագըջըմը քի
պէյլէ էսկի ըուպալարըլա կէզէսին , դըյաֆէ-
թինէ պագըպտա քիմնէ սանա իհթիպար իթմէ-
յօր" տէտիքլէրինտէ "էվէթ էյի տէտինիզ պէն-
տէ օնու տիւշիւնիւյօրտում" տէյիպ աճէլէթէն
փաղարա վարըր , վէ պաշտան սյաղաթաք (պօրճ-
ուլա) միւճէթտէթ պիր գաթ ըուպա եափընըր :

Ըրաաը պէշ օն կիւն կէչտիքաէ՝ ալաճաքըլար
եօլտա ըասթ կէլիպ "Հօճա , հօճա , պօրճունու
վէրսէնէ այըպ տէյի՞լ մի սանա" տէյիպ՝ տէօրթ
էթրաֆընը գուշաթտըքլարընտա , Հօճա ութան-
աըղընտան քըզարըպ "եա՛ պու պօրլուքլարը տիւ-

շինտիւյիւմ տէյի՛լ մի իտի քի էջլէ էսկի էս-
պապլէր իլէ կէզէրտիմ” տէմիշ: —

ՄԻՒԹԱԼԱ

ՊԼ Մէնգըպէյի տըգաթլը օգուսուսլար ասիրիմիղին
հաւայի ճահիլլէրի, անլէր քի կիյիմ գուշամ իշին Հօ-
ճա միտալի եօլտա, էվտէ, քեօյլէթտէ վէ չարշը բազար-
լարտա՝ պունտան պէթէր թիւրլիւ ըէզալլէթէ տիւշար
օլմաքաաաըրլար: Բաղպիմ տաքլասըն:

ՄԱՆԳԻՐՊԱ:

3. Պիր կիւն, մահալլէ գարըլարը Զօճայա
նասիհաթ վէրիպ “քարընը նիշին կիյտիրիպ
գուշաթմասըն” աէտիքլէրինտէ՝ “էվէթ էֆէնտիմ
պէն գարըմը կիյտիրիպ գուշաթայըմտա՝ էլլէր
զէվքինի չըգարսըն” տէմիշ: —

ՄԻՒԹԱԼԱ

ՊԼ Մէնգըպէտէն չըքարաճաք բէք չըք հիսսէլէրի-
միղի՝ պիզլէր սարֆը նազար իտէրէք, օգուսուսլարըմը-
ղըն ֆիրասէթինէ իհալէ իտէրիլ:

ՄԱՆԳԻՐՊԱ:

4. “Լուսրէթտին էֆէնտի պիր կիւն եօլտա
կիտէլքէն, էօնիւ սըրա պիր եիւքլիւ համալ
ըասթ կէլիր՝ եիւքիւն աղըրլըղընտան զօր ալըպ՝

համար տըր զօրլուծարնտան պիր ֆրս չէքեր. օլ
վազըթ չօճա տըր հիտտեթլէնիպ “չիւշ էյ է-
չէ . . օղլու էչէ . . . քալորոապիլէճէյին քը-
տար եիւք ալայտլն” տէմիշ: —

ԾԻԻԹԱԱԼԱ

ՊԼ Մէնգըպէ պիղէրէ շունու կէօնտէրիր քի՝ ա-
լէսէվիյէ հէր քիշի եաքամայաճաղը պիր հըլմէթին ալ-
թըճա կիրտիղի անտէ. պիր կիւն տէյիլէ օպըր կիւն
պէհալին՝ պիր թարզա բէզալէթ չըքարաճաք տըր:

ՄՈ՛ՆԳՐՊԻ:

Ծ. Հայը վազըթ հօճա Վուսթէթտին հարճ-
ըղա սըգըղպ՝ պիր ախղուիթայա պաշլամայը
տիւշիւնիւր: Լշտէ պիր ինէյի օղլպ, օնու
թէղէյինի թօփլայըպ պիր թէփսի իչինէ տօլ-
տուրուր, վէ իւղէրինի շէքեր իլէ քափայըպ՝
էօյլէճէ ալըր տօղըու փաղարա վարըր. վէ օ-
րատա պաշլար եիւքսէք սէս իլէ “շէքէրլի՝ հէլ-
վա, փէք թաթըլ՝ հէլվա” տէյի սաթմայա, պու
արալք միւշտէրինին պիրի եանաշըպ “չօճանէ՞
տիր օ սաթտըղըն” տէյի սօրտուղունտա, եիւ-
ղիւնէ տիք տիք պաղըպ “քէօրմուսուն պէ հէ-
րիֆ, կէօրմէյօրմուսուն, իշթէ շէքէրլի ուն
հէլվասը” տէր. պու ատէմ սէօղիւնիւ թէք-
րարլայըպ “ճանըմ չօճա էֆէնտի եալան սէօյ-
լէմէ” տէտիյինտէ, չօճա մէսէլէյի շաշըրլպ

“եօք տօստում փէք տօղրուսունու սէօլէմէք ի-
շիմէ ելվերմէզ տէմիշ: —

ՄԻԻԹԱԼԱ

Հօճանքն եարտըղը պու իշ պիզէրէ շունու աշիքեար
աննաթմաք իստէր քի՝ հիլէլն օլան պիր ախզուիթատա
եալան տէտիքլէրի պէտխույու պէհալին քուլլանմաք
իրտիզա իսէր:

Աճապ պու վաքըթլարտա հիլէօիզ ախսուիթա քալ-
ալըմը:

ՄԻՆԵԳԻՂԻՆ

6. ‘Նուսրէթտին Հօճա էվէնէճէք օլուպ՝
աճապ նէրտէն քըզ ալայըմ տէյի միւլահազա
իտէրէք՝ կիտէր պիր մէյտան եէրտէ օթու-
րուպ, կէլէնէ կէչէնէ պաշար հալինի ան-
նաթմայա: Հէրքէշ պաշընա թօփ օլուպ՝ պաշ-
լարլար Հօճանքն պու հալինի կիւլիւպ զէվքլէն-
մէյէ: ‘Նուսրէթտին հըրսլանըպ “պէ հէյ շաշ-
կըն . . . լար նէ՝ կիւլէյօրսունուզ, էյէր իշի-
նիզտէ աքըլտանէ պիր ատէմ վարըսա պու հա-
լիմէ նասիհաթ վէրպին” տէտիկինտէ, իչլէրինտէն
պիր թամահի ատէմ եանաշըպ “Հօճա էֆէնտի
պիր զէնկին գըզը ալ քի սայէսինտէ զէնկին օ-
լասըն” տէր. Հօճա պու ատէմէ տէօնիւպ՝ “է-
վէթ էֆէնտիմ. զէնկին գըզը ալայըմտա) սօնղըս
օնուէն այաքլարընը հայգայըմ” տէր:

Եթէտէն հաղըրա տուաճընքն պիրի “Հօճա”

կորկոթլու պիր էսնաֆ գըղը ալ քի՝ փարասընը կիյիմ, գուշամ, զէվք ու սէֆա իլէ եէյիպ ի-
չիպ ռահաթ պիր էօմիւր սիւրէսին՝ տէտիյի կի-
պի՝ Ղուսրէթտին սուրամը էքշիտիպ “էվէթ” է-
յի տէտին հօպպա փաշալըմ, կորկոթլու գըղ ա-
լայըմտա՝ հէր կիւն պաշըմա թօփուզ եէյիմ”
տէր: Պիր պաշկա տիւնեալի ճահիլին պիրի
սըրըտարպ “Հօճա հօճա, պաք քի ալաճաղըն
գըղ մէնէնասիզ կիւլէլ օլսուն քի՝ եիւզիւնէ պաք-
տըքճա քէֆ էտէսին” տէր տէմէվ՝ Հօճատըր
եիւզիւնէ տիք տիք պաքըպ՝ “էյ աֆէրիմ ագըլը
խորոզ, կիւլէլ քարըյը ալայըմտա սէնին կիպի
հօպպա ճահիլէր զէվքինի չըգարսընլար” տէր:

() Լ վագըթ տիվանէնին պիրի կէլիպ քուլա-
ղընպ տօղըու “էօյլէ իսէ կէլ սէնին կիպի պիր
զիյիւրտ գըղը ալ քի ռահաթըղընը պուլասըն”
տէյինճէ՝ հէմէն Ղուսրէթտին օթուրտուղու եէր-
տէն սըչըպըպ՝ նէ գատար սէսի վարքսա “չո՛ւ տէ-
լինին նասիհաթընա ագըմ իւթտը, չիւնքի պիր
պաքըմա զիյիւրտ իլէ զիյիւրտ՝ իքիսի պիր պի-
րինէ ույար” տէմիշ: —

ՄԻԻԹԱՆԱԸ

Հօճանըն պու ագըլտանէ միւլահաղալարընա քարըն հա-
րէքէթտէ պուլունանլարըն հալէրինի՝ զէմանէմիզտէ
հէր կիւն հէր սահաթ սէյը ու թամաշա օլունմաքտա
տըր. չօք էյի տիր քի հէր քիշի պէօյլէ պիր նազըք
մաթտէտէ տիւշիւնէրէք տալընըպ՝ եօրկանընա կէօրէ
այաղընը ուզաթսըն.

ՄԻՆԳՐՊԷ

7. Պիր կեճէ Լօճայը իւրեասընտա փատի-
շահ իմմիշէր, կերչեքտէն օլտում զանն էտիւյ
սապահլայն ույգուսունտան քուլքտըը կիպի տօղ-
րու պահճէյէ վարըր, վէ քաղլարըն թիւյիւնտէն
եօլուպ քափուղունուն տէօրթ էթրաֆընա տիղէր,
անտէն ախըրա կիրիպ՝ նէ գատար էշէյի վարսա
օնլարընտա քոյյրուքլարընա, պաշարընա պիրէր
լքիշէր թանէ թիւ սօքուպ՝ վէ պիր թանէսինին
իւղէրինէ օթուրուպ՝ օպիրլէրինիտէ արքասընա
գաթարաք՝ պաշար սօքաք սօքաք, վէ տէօրթ
եանէ սէլամ վէրէրէք կէզմէյէ: Բասթ կէլէն
կիւլէրէք “օ՛, օ՛, մաշալլահ, մաշալլահ, Լօ-
ճա Լուսրէթտին էֆէնտի՝ մաշալլահ, էփէյիճէ
թօաֆտան պիր շէյէ պէնղէմիշսին” տէտիքլէրին-
տէ. Լօճատըր աշըրը հիտէթլէնիպ՝ “սոն օլուն
պէ հէյ էշէ . . . հերիֆլէր, հապէրինիղ եօգ-
մու՝ պէն պու կիճէ իւրեամտա փատիշահ օլտում”
տէմիշ: —

ՄԻԻԹԱԼԱ

Չօգ էյի մէնդրպէ օլ տտէմլէր հազդընտէ,” անլէր
քի՝ թէսատիֆէն ճէպլէրինէ պէշ՝ օն զուրուշ կիրտի-
ղի անտէ, եա պիր քիւչիւք մէսնէթէ էրտիքլէրի վա-
գըթ, քէնտիլէրինի քաֆ տաղընտա զանն իտէրլէր.
վէ եօլտա կիտէրքէն՝ ֆիքիրլէրինտէն թիւրլիւ պէ թիւր-
լիւ հիւեալէր կէչիւրէրէք՝ բասթ կէլէնէ պաշը իլէ սէ-
լամ վէրիւլէր. անճազ հապէրլէրի եօգ քի արքալարըն-
տան հերքէշ քէնտիլէրինի մէզաք իթմէքտէ տիրլէր: 2

ՄԱՆԳԻՆՊ:

8. Պիր գաչ քապա վէ ադըըըզ առէմէր՝
պիր կիւն՝ Նուսրէթտին Հօճայա սօրմուշար քի՝
սինսան օղլու էօլիւրսէ նէ՞ օլուր՝ . պիրազ տիւ-
շիւնտիւքտէն սօնղրա ճէվապ էտիպ՝ «պէն էօլ-
տիւմ՝ իսէ իքի պոլյնուզլու պիր էօքիւզ օլտումու-
տու, վէ լաքին սիզի պիլմէմ» տէմիշ: —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Հալա շու կիւնէրիմիգտէ նէչէ պէօյլէ ահմաքճա սօ-
րուշար վար քի՝ էկէր եօլունճա ճէվապ վէրսէն սէնի
կիւլէրէր, օնուն իչիւն պու թարզ հայվանճա սիւալէ-
րէ գարշը՝ պէօյլէ պիր ճէվապ փէք մինասիպ տիր:

ՄԱՆԳԻՆՊ:

9. Նուսրէթտին Հօճայա պիր էրքէք չօճուգ
օլուպ՝ էշ տօսթ կէօզ պտընա կէլտիքլէրինտէ,
աճէպ ատընա նէ՞ քօյալըմ տէյի տիւշիւնիւպ
տուրուրքէն՝ խըսըմ պքրուպ հէփիսի պիր աղըզ-
տան «օսման չաղըրալըմ» տէտիքլէրինտէ, էօ-
թէտէն Հօճա էֆէնտի «օլմանզ օլմանզ սաքըն հա-
աղըզտան աղըզա օսման օսման՝ սօնղրա սաման օ-
լուր» տէմիշ: —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Պու մէնգըպէնին իւզէրինէ իտէճէյիմիշ միւթասալա
շու քի՝ ասիւրիմիշտէ պիւրինէ պիր չօճուգ տահա տօղ-

մատան, եւ տողտուքտան սօնդրա՝ իսիմ՝ գօնմա հագ-
զընա պիր չօք միւնահազալար էտիպ, պիր իքի եւ իւշ
իսիմէ քըտար գարար վերիլիպ՝ էն նիհայէթինստէ էր-
քէք իսէ՝ էֆ, քարըյըսա յա հարֆլարը օլ իսիմէրին
ուճունա իլապէ օլունուր. վէ չօգ վազըթ էճնէպիլք
թասլամա իչիւն պիւթիւն պիւթիւնէ օլ իսիմէր թէպ-
տիլ օլուպ՝ ճիհտնէ կիւլիւնճ օլմաքտատըրլար :

ՄԱՆԳԻՐՊԻՆ

10. 'Նուսրէթտին Հօճա հէր նէ վագըթ քա-
րըսընա խըրսլանըր իսէ՝ բէնճիրէյէ չըքըպ "մա-
հալէլի՝ եէթիչին, քարըմ պէնի տէյիւյօր" տէ-
յի հայքըրըրմը. հէր տէֆասընտատա պիւթիւն
քօմշուլար եէթիչիպ պաքարլարմը քի ասը Էօք,
Հօճա եալան սէյլէյիպ քէնտիլէրինի ալտատը-
Էօք՝ կէրի տէօնիւպ կիտէրլէրմիշ: Պիր կիւն կէր-
չէքտէն քարըսը պիր շէյէ տարըլըպ քազան օ-
ճաղընտան եանմը օտունու չէքտիյի կիպի՝ պաշ-
լար քօճասընը պիր էյիճէ բաթաքլամայա, Հօ-
ճատըր տայաղըն աճըսընտան պաշլար եինէ է-
վէլքի կիպի չըղըրըպ ֆիրեաղ իթմէյէ. անճագ
պու տէֆա պաքար քի քիմնէ եէթիչմէյօրսա,
տէօնիւպ քարըսընա՝ "վո՛ւր քարը էյիճէ վո՛ւր,
պու եալանճըլըգ պէնտէ վարքէն՝ տահա պէյլէ
չօգ տայաքլար եէրիմ" տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

ՕԼ եալանճըլըք պէտ խույունա քէնտինի աղըտը-
րան քիմէսնէլէր հագկընտա՝ չօք էյի հիսսէ ալաճաք պիր

Մենգրպէ, անլէր քի հէր Թաքէքէ ինսանլար հուզու-
րինտէ րէզիլ ու պէտնամ, վէ Թաալ Ալլահըն տիվա-
նընտա զայէթաէն Թէօհմէթլի օլուպ՝ չօք վաքըթ տա-
խի հօճա միսալի Թիւրլիւ պէ Թիւրլիւ պէլալարտա պա-
շընտան էքսիք տէյիլ վէ օլամազ:

ՄԻՆԳԻՐՊԻ:

11. Հօճանըն քարըսը պիր սապահտան քալ-
քըպ մէմշայէ կիտէր, Հօճա օ արալք ույանըպ
պաքար քի քարըսը օտանըն իչինտէ եօգ. Թա-
ճիւպ իտէրէք՝ նէրէյէ կիթտիղինի օղլունա սօ-
րար, օղլուտա չօճուգլուլունտա սէօյլէտիղի կիպի՝
“շըրշըրա կիթտի” տէտիղինտէ, տէրադապ Հօճա
եթթաղընտան սըչրայըպ քարըսընա պիր մէքտուպ
վէ տէրունինէ “ինշալլահ սէն օ մէմլէքէթտէ լա-
հաթըն. պիզտէ պուրտա” տէյի եազըպ, մէքտու-
պու աճէլէթէն օղլուլուլա բօսթա հանէյէ եօլ-
լար: Պիրտէ արասը չօգ սիւրմէյիպ քարըսը
մէմշահանէտէն չըքըպ կէլիւր, Հօճատըր քարըսը-
նը կէօրտիւղիւ կիպի զալէպէ կէլիւպ “պէ հէյ
զալիմ քարը՝ պիլէյտիմքի պէօյլէճէ իլք մէքտու-
պուլտա կէլէճէքսին, պէշ օն սէնէ տահա եազ-
մաղտըմ” տէմիշ: —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Պու Մենգրպէյի տըգաթլը տիյնէսինլէր օլ պազը
էվլի քատընլար, անլէր քի քօճալարընը կիզլի կիզլի
քապուրտուքլարը անատ, օլ նամուս սահիպի օլան էր-
քէյի՝ նամուսուսու վիքայէ իթմէք իչին Թէհամիւլ ի-

տէրսէտէ , անճաք Նուսրէթտին Հօճա միսալի պիր Ֆըր-
սանթ տա արամաքտաարը :

ՄԵՆԳԸՊԷ

12. Աիւնէրտէ պիր կիւն Հօճա Նուսրէթ-
տին չարշոյա չըգըպ էօթէ պէրի տօլաշըպ տու-
րուրքէն՝ պաքար քի եօլուն իւղէրինտէ պիր ա-
տէմ ասմըշար , վէ պիր թաղըմ քալապալըք
տուրմուշ սէյրինի իտէյօրլար : Հօճայա մէրաք
օլուպ “աճէպ պունուն քապահաթը նէյիմիշ քի
ասմըշար” տէյի սէյիրճիւրէ սօրտուղունտա , իջ-
լէրինտէն պիրիսի “Հօճա պու ատէմ” պաքալ
թիւքեաննտան բաստըրմա , բէյնիր չալմըշ օլ-
տուղունտան պու զաղէպէ միւսթահապ օլմուշ”
տէյի ճէվապ իտէր :

Հօճատըր պունու իշիտիր իշիթմէզ “օն օլ-
տուն միւսթահապտըր” տէյիպ տօղու էվէ կէ-
լիր , վէ քափուսունուն էօնիւնէ պիր տիրէկ տի-
քիպ՝ օն սէնէտէն պէրի պէսլէտլի քէտիսինի օ
տիրէքտէն աշաղը պօյնունտան ասար : Հէմէն քա-
րըսը եէթիշիպ “այ քօճաճըղըմ նէ՛ եափտըն
պէօյլէ . եալըք տէյիլմիյտի քէտիյէ , քապա-
հաթը նէտիր” տէյինճէ , Հօճա գարըսընը թէրս-
լէյիպ “Ֆիլան իթտիրինտի շունտան սէնտէ , քա-
պահաթընը պիլմէյօրսուն” . քարըսը “խալըր
պիլմէյօրում” տէտիյինտէ , “կէէնէրտէ ամ-
պարտան բէյնիրի բաստըրմայը չալըպ եէյէն պու
եէզլիթ տէյիլմիյտի , չըք չարշոյատա պաք ,
խըրսըղըրգ էտէնի պէօյլէճէ ասայօրլար” տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Հագըքէթ՝ խրրսըզըք տէնիլէն ֆէնալըք նիհայէթին-
տէ ինսանը եօլիւմէ քրտար միւթահաք իտէրսէտէ,
շիմոխքի վաքըթլարտա պու պէտ խույ ալէսեվիյէ քէն-
տինի բէրտէ ալթընտա խրֆս իթմիշ օլմաղ իլէ. եալը-
նըզ քանլը վէ զաթտար ինինտէ էմին օլամատըղընտան
մէյտանէ չըքըպ՝ էօլիւմտէն պէթէր զաղէպլէրէ նայըլ
օլմաքտատըր:

ՄԱՆԳԻՐՊ:

13. Զօճանըն քարըսը պիր կիւն չամաշըր
եայքայաճապ օլուպ՝ «քօճա սապօնումուղ եօպ-
տուր, պիր քաչօքքա սապօն ալսանա» տէտիզլն-
տէ, Զօճա սաքալընը էլինէ ալըպ պաշար քօյու-
քօյու տիւշիւնմէյէ. քարըսը տիւշիւնտիյիւնիւն
սէպէպինի սօրտուղունտա՝ «քարը՝ օնու տիւշիւ-
նիյօրում՝ քի կէշէն սէնէ պիր քալըպ սապօն
ալմըշտըմ, նէ՞ վագըթ թիւքէնտի» տէմիշ: —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Նէշէ նէշէ պէօյլէ էվէ պարբը երքէրլէր կիւնիւ-
միւզտէ վարտըրյար քի՝ էվէրինէ լագըմ օլան շէյլէրէ պի
քայտ օլուպ, սալթ քէնտի մէղաքլարընըն էնքսէսինտէն
կէղէրլէր: Էկէր էշ քաղա պիր կիւն քարըսը՝ էվէն
պիր ճիզվի եքսիքլէյինի հապէր վէրիւսէ, Զօճա միտալի
էօյլէ պօշ վէսիլէլէր կէօսթէրիւ քի՝ սնլէրտէն չօք
վաքըթ թիւրլիւ խուսումէթլէր զուհուր իտէր:

ՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

14. 'Նուաթիտին Հօճա պիր մէքթէպ ա-
 չըպ, վէ պիւթիւն մահալլէ չօճուգլարընը տէվ-
 շիրիպ պաշար հօճալըք իթմէյէ: 'Չօճուգլարըն
 իշինտէ աճէպ քէնտինի սէվէն վարմլարը տէյի
 տէնէմէ իշին' պիր կիւն շայըտլարընա տէօնիւպ
 "պէնի սէվէն սաքալըմըն պէյազլնտան պիրէր թէլ
 չէքսին" տէր տէմէղ, հէմէնտիր չօճուգլար իւ-
 գէրինէ հրղըլըպ' "հօճա հօճա սէնի վիէք սէ-
 վէրիզ" տէյէրէք' պիրէր թէլ տէրիքէն, էֆէնտի
 Հօճանըն սաքալընը պիւսպիւթիւն հօլմայա չա-
 րըլըլար: Հօճատըր հափտըղը իշին ֆէնսղըղընը
 աննայըպ, պիր քէրէ մէքթէպտէն տըշարը ֆըր-
 ւատըղը անտէ' չօճուգլարտա արքասընտան: Պէյ-
 լէճէ արթըլը հօնիւ քօշար իքէն' զապիթէր պոն-
 ւարը չէվիրիպ' հէփիսինի պիրտէն հափիսէ կէօ-
 թիւրիւրքէն, Հօճա հանըք պիր սէսլէ պաշար
 չըղըրմայա, "տուրո՛ւն, տուրո՛ւն զապիթ աղալար
 տուրո՛ւն, հօլըմնուլ հաղնըշտըր, պու չափէլըն-
 ւարը զընտանէ պէնիտէ թիմարհանէյէ կէօթիւ-
 րիւն" տէմիշ: —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Հօճալըք հօլըննու պիւմէյիպ մէքթէպ հօճալըղընա կի-
 րէն քիմէսնէլէր հագկընա բէք մինասիպ պիր մէնգըպէ
 տիր, զիրա ասիրիմիզտէ պիր թաղըմ՝ զըպըքա հօճա-
 ւար բէյտահ օլուպ' չօճուք նաթուրասընտան պէհապէր
 օլուպտա' հօճա միսալի' սաքալարընը սպարըրտըլըրը
 անտէ, պիր կիւն հէլպէթտէ պիր բէզալէթլէ մէքտէպտէն

տըշարը օլմայտ մէճպուր օլաճաքլարտըր , վէ . . . հա-
գըքէթ պէօյլէ աքըլըղ Հօճալարըն թիմարհանէյէ քը-
տար եօլլարը վար տէսէք ճայեղ տիր

ՄԵՆԳԻՐՊԻ

15. Հօճա պիր ստպահտան ույանըպ պա-
քար քի պիրաշ քէյֆի եօգ , տէրագապ հէգի-
մէ հապէր էտիպ կէթիրտիր : Հէգիմ կէլըր կէլ-
մէղ "ճանըմ տօքտօր , հէգիմ , սինեօր" պիր
պանա պագսանա քէֆսիլիղիմ նէօտիր" տէր վէ
քալքար եաթաղըն իչինսէ օթուրուր : Հէգիմ
նափղընա , տիլինէ , աղղընա պօքտըքտան սօնղըա
"իչէրինտէ պիր քարըլըքըլըք վար մը" տէյի սօր-
նողղունտա , պու սօրուշա Հօճանըն ճանը աշըրը
սըքըլըպ "Հալտէ վար եըքըլընտը շունտան պէ
հէյ մայմուն պաճագը հէվէնք , էկէր իչէրիմսէ
նէ օլտողղունու պէն պիլէյիտիմ , սէնի նէյէ չը-
ղըրաճաղըտըմ" տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱՆԼԱ

Եօգմու աճէպ շու կիւնլէրիմիլտէ պիր թաքըմ հէ-
քիմիէր , անլէր քի հէքիմիլէ տէտիքլէրի ինճէ պիր դէ-
նահաթը ելլըրը բրաթիքայըրա , եանի թէճըիւպէ իլէ
իճրա իթաիքլէրինտէն , հաստանըն հէր պիր հալինի
քէնտի լիւանընտան ալմայա մըհաաճ օլըալ էկէր ճէ-
վաղլարընտան քէֆսիլիլիլի նանայա պիլտի իսէ նէ
հալլ , եօգսա օլ հաստա աղ վաղթըն ըարֆընտա ալ-
րէթէ կէօղ իթմիյէ մէճպուր օլըր :

ՄԱՆԱԳԻՏՈՒՄ

16. Զօճանըն պիր սէվկիւլիւ էշէյի օլուպ՝ պիր կիւն քէյֆինի պօղար. պիրինէ վէ օպիրինէ “ամանըն աօսթլար, էշէյիմ էօլիւօր նէ” եափա-յըմ” տէյի եալվարըպ նիյազ իտէլքէն, հինտ ու վէլէթին պիրի “Զօճա՝ էշէյին քարնընա եր-լան կիրմիշ, օնու չըքարմալը քի էօլմէսին” տէ-յիպ կէչէր կիտէր :

Նուարէթտին սէվինէրէք էվէ կէլեր, վէ պիր պուչաք ալըպ էշէյին քարնընտան եարար, վէ պաշլար օ՛ երլանը արամայա : Քարնընըն իչինի քարըշտըրըքէն՝ հայվանըն պաղըրսաքլարը էլի-նէ կէչիպ “հա՛, իշտէ երլանը պուլտոււմ” տէյէ-րէք տըշարը չէքիպ՝ էլինտէքի պուչաղըլա սօղ-րամ սօղրամ իտէրքէն, պիրիսի իւստէ կէլիպ “Զօճա նէ եափտըն պէօլէ՝ էշէք կէպէրմիշ” տէ-տիյինտէ, պէրիտէն Զօճա խըրսըլա՝ “\էնին նէ՛ իւստիւնէ Փարզ ա՛ պիլմէմ նէ, էշէք կէպէրտի ամմա երլանտա պօքու եէտի” տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Զօճա միսալի նէչէ հիսապսըզ՝ պօշ վէ աքըլսըզ քիմ-սէլէր՝ հէր թաքիքէ օլուր օլմազ սէօղլէրէ քուլպ ա-նըպ, անլէրտէն թիւրլի զիյանլէր կէօրմէքաէտիրլէր :

Վէ չօք վաքըթ եաղըլալքլուրընը տախի պիլսէլէր, ոըրթլարընը եէրէ վէրմէք իսթէմէտիքլէրինտէն տիր քի՝ պիր աքըլտանէ քիշինին սօղրու ճէվապլարընը եա նա-սիհաթլարընը այաք ալթընտա չըղնարլար :

ՄՆՆԳՐՊԻ:

17. Պիր կիւն 'Կուսրէթտին Զօճայա սօր-
մուշըսր քի "ինսան օղու նէտիր" պիրազ տիւ-
շիւնտիւքտէն սօնղրա՝ ճէվապ վէրիպ 'Թօփրազ-
տան չամուր, չամուրտան եափըլմըշ պիր պինա-
տըր" տէր :

Լօթէտէն ահմաղըն պիրի Զօճանըն պու քէ-
լամընը քահքահայա ալարազ՝ "Նաղըք սանա
Զօճա, պունու պիլէմէտին" տէյինճէ, 'Կուս-
րէթտին էյրի էյրի պագըպ "նէ կիւլէյօրսուն ա՝
ինէք հէրիֆ, հէլէ եարըն կէպէրտէ՝ պիր սէ-
նէտէն նէ պօք օլտուղուն պէլի օլուր" տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Ասիրիփղտէ հալա պէօյլէ ահմաք ինսանլար ռէք չօք
պուլունուպ՝ աքըլլարընա զըթ կէլէն պիր մաթտէնին՝
տօղրու պիր ճէվապընը վէրիրսէն սէնի կիւլէրլէր :

Նիճէ պիր կիւն քապա ատէմին պիրինէ գէրգէլէնին
սէպէպի արզըն իքտիպասընտան օլտուղունու սննաթ-
տըղըմտա՝ կիւլէրէք շու ճէվապը եթտի, եանի՝ "Դիւն-
է (տէտի) յիւր պէօյի-թ մանդանըն պոյն-պոյնան է-պէ-
րինդէ Գորհաւ Գորհ, նի լալըն Ալուհ ինսանլարա Գորհ-
լըսա՝ օլ մանդայա էմի Կորհի Կիւլէնը Գորհլարալինըն, էլնի
օլ լալըն Դիւնէն Գորհլընը վերդէլ օլուր" : Սէն շիմտի
կէլտէ օլ ատէմի քանտըր քի՝ էօյլէ իսէ օլ մանտա
նէրէյէ պասմըշտա տուրույօր :

ՄՆՆԳՐՊԻ:

18. Զօճանըն իքի Գարըսը օլուպ՝ պիրինին
տիշէրի չըքըք, վէ օպիրինին սաչլարը եօղու-

մուշ : «Պունլար տայմա պիր պիրէրի իլէ մարա-
զա էտիպ՝ օ՛ օնա «տիշէրի չըբըբ» օտա օնա
«սաչարը տէօբիւբ» չըղըղըրլարմըշ : պէօյլէճէ
Հօճանըն էվի հէր կիւն հէր սաաթ ալթ իւսթ :
Եինէ պէօյլէ պիր կիւն պունլար քավկայը քը-
ղըղըրմըշ քէն , «Սուսրէթտին իւստէ կէլիպ՝ պա-
քար քի մարազա պէօյիւյէճէբ՝ «տուրուն շիմտի
պէն սիղի պարըղըրըրմ» տէյիպ՝ պիրինին պա-
շընտան սաչընը եօլուպ , վէ օպլիրինին տէ տիշ-
լէրինի չըբարըր :

() Եւրալըք տօսթլարը իւստէ կէլիպ՝ «աման
Հօճա նէ՞ եարմըղըն պէօյլէ» եօ՛գ , պանա պա-
գըն տօստոււմ , սիղէ հալթ էթմէք տիւշէր . չիւն
օնլար պարըղըր , իքիսինինտէ քուսուրու քափան-
տը , քավկատա մայնա օլտու» տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱԼԼԱ

Բէք մինատիպ մէնղըպէ օլ թարղ էվ պարք ոահիպի
օլան էրբէքլէր հագկընտա , անլէր քի՝ էվլէրլինին իչին-
տէ քի քէօբլէնմիշ պիր մարազայը հայը վաքըթ քու-
լըք արտընա պրաքըպ՝ նիհայէթինտէ րապութասըղ
եօլար իլէ մէն իթմէք իսթէր , նիճէ տայաք , պուչաք ,
պէթտուա , քիւֆիւր , եա օլմամըշ՝ հէր աքշամ քէօր
ուէրհօշ էվի ալթը իւսթիւնէ չէվիւրիպ , էշքազա պիրի-
սի՝ քէնտինին պու պիշիմնիղ հալլէրինի եիւզիւնէ վու-
րուր իսէ՝ մաղալլահ աղղընտան չըբանը քուլաղը ի-
շիթմէղ օլուր :

ՄԵՆԳԻՂՈՆ

19. Հօճանըն էվինին քարըղընտա պիր էվ-
տէ հէր կիճէ քավկա իտէրլէրմիշ : Հօճանըն

քարըսրնա փէք մէրաք օլուպ՝ քօճասրնա “աման
 գօճաճըղըմ կիտէյիմ շու մարսզանըն ասընա է-
 րէյիմ” տէտիյինտէ, Հօճա եաթաքտան պաշը-
 նը քալտըրպ “քարը եաթ եէրինէ, սէն սէն օլ
 քարը քօճա քավկա արասընա կիրիշմէ, զերա
 սօնղըա բօթ սէնին պաշընա բաթլար” տէրսէտէ,
 քարըսը պու նասիհաթը տիյնէմէյիպ, եինէ պէօյ-
 լէ պիր կէճէ՝ օնլարըն քաֆալարը քըպըշմըշ,
 պաղըրմա չըղըրմա արասընտա, պէրիտէն Հօճա-
 նըն քարըսը եաթաղինտան սըչըայըպ՝ աճէլէթէն
 տօղըա քավկա օլան էվին քափուսուսու էլէ ա-
 լըր. ս՝ արալըք մէկէր քավկա իտէնին քարըսը
 տըշարը սիվիշիշ օլուպ, արքասընտան քօճասը,
 էլինտէ պիր սօքայըլա չըքարքէն՝ քարանլըքտա
 ‘լուսրէթտինին քարըսընը քէնտի քարըսը սանըպ՝
 քաֆա կէօղ պաքմայարագ պիր էյիճէ բաթաքլար:

Հօճանըն քարըսը տայաղըն աճըսընտան՝ աղ-
 լայա, սըղլայա, Ֆիղան ու Ֆիրեաղ իտէրէք տօղ-
 րու էվէ կէլիր, վէ պաշընա կէլէն Ֆէլաքէթի
 քօճասընա նաքլ իտէրքէն՝ Հօճա ույդուտան ու-
 յանըպ՝ օլան քէյֆիլէթի տիյնէտիքտէ՝ “պէ
 հէյ տիվանէ քարը՝ սաղ քալտըղընա շևքը էթ-
 սէնէ” . “նի՞չին” տէտիյինտէ, “եա օնուն իլին
 քի՝ իւղէրինէ ֆարղ օլմայան պիր իշին իլինէ կի-
 րիշէնէ պու աղտըր” տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱՆԱ

Պու Մէնգըպէնին իւղէրինէ իտէճէյիմիզ միւթաալա
 շու քի՝ քարը քօճա, քարտաշ քըլլքարտաշ, պապա

օղու-լ, եթի օրթաք, քրղ օղւան, էպի տօստ, պատէհու-
էանաֆ, մահալէի, միւլէթ վէ բարազ մուարազալարը
արասընա կիրէն տաշրատէն պիր առէմ հէր տալըմ քե-
տէր վէ զիյան կէօրէպիլը: Պու սէպէպտէն իստէրմի-
սին քի՝ հօճանըն քարըննա օլան բանատա օլմասըն.
զիքը իթտիլիմիզ քալապալըք արասընտա պուլընմա:

ՄՆՆԳՐՊԷ:

20. Հօճանըն էվինէ պիր պքլամ տալէթ-
սիզ վէ եապանճը պիր միսաֆիր կէլիպ՝ տօղըու-
սէտիրին իւթ պաշնա կէշիպ օթուրուր:

«Պու առէմին պի բէրվա վէ թէրպիլէսիզ
հալինէ Հօճանըն փէք ճանը սըքըլըպ, պաշն-
տան տէֆ իթմէք հիւլէասը իլէ, պաշար օտանըն
եաստըգլարընը, սէտիրինի աշաղը ալմայա: Մի-
սաֆիրին պու իշէ զիյատէ րուհի սըքըլըպ՝ «Հօ-
ճա նէտիր պու եաիտըղըն, միսաֆիրէ պէյլէ՝ մի
իքրամ իտէրլէր» տէյինճէ, Հօճա թէրս թէրս պու
առէմին եիւզիւնէ պաքըպ՝ «պէ հէյ էօքիւզ հէ-
րիֆ, սէնի պուրայա կէօթիւ քընալը մամլարըլա-
մը տալէթ իթտիլէր, քէնտի կէլէն միսաֆիրէ
պէյլէ իքրամ էտէրլէր» տէմիշ: —

ՄԻՒԹԱԱԼԱ

Նէլէ պէյլէ թէրպիլէսիզ առէմլէր՝ տալէթսիզ վէ
վաքըթսըզ պիր հանէյէ, պիր մէլիսէ, եա պիր տիւ-
լիւնէ վարաքըլարընտա, քէնտի կէօնիւլէրինտէն կիւ-
լէյի օլարաք՝ թիւրլիւ իզէթ իքրամէ պէքլէրլէր, ապա

տիւշիւնմեղէր քի՝ աճէպ հանէ սահիպի քէնտիւնըն-
տէն հազ իթմիշմի, եախօտ իտէճէքմի: Պունուն ի-
չին տիր քի էսկի աթալարըմըդ տէմիշ տիրէր, եանի
Կոտէնէն երէկ նիւթիւ ու ելէթ, Կոտէնէն երէկ նիւթ
ուր ելէթ:

ՄԱՆԳԻՐՊԷ

21. Կուսրէթտին Հօճա պիր կիւն տէնիղէ
կիրիպ եայքանըքէն՝ պէցիւք իշն զուհր իտիպ
քաբըպ սալը վէրիր: Կէ վագըթ կէօրիւր քի՝
տալկալարըն իւղէրինտէ չալքանըպ տուրույօր,
նէֆսինէ բէք կիւճ կիտիպ՝ «հէլէ պաք հէլէ շու-
նա՝ իչէրիմտէն չըքըպտա պանա եիւզկէճլիք էյ-
րէտէճէք» տէմիշ: —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Բէք քապա պիր Մէնգըպէ, բէքտէ մինասիպ պիր
թէմնիլ օլ ատէմէր հագիւրնտա, անլէր քի քէնտի
էօզ պէ էօզ աթալարընըն, վէթանլարընըն, միլէթինին
րուսուլարընը պէյէնմէյիպ, սօնղըատան սօնղըպա էֆ-
րէնճլիք թաօլամաք իստէրէր. կէլ կէօր քի կիւնիւ-
միւզտէ բէք տէ ալ տէյիլ պու թարզ ինսանլէր:

ՄԱՆԳԻՐՊԷ

22. Կիւնլէրտէ պիր կիւն Հօճա էֆէնտի պիր
քայըղա օթուրուպ, հապա ույկուն օլտուղունտան
քայըքճը քիւրէնէրի պըքըքը, վէ եէլքէն աչըպ
րիւզկէար քուլէթի իլէ պաշլար կիթմէյէ. պու

տրալըք հօճանըն բէք խօշունա կելիս՝ “օ՛հ, մա-
շալմհ, չօք էյի, բէք հազ խտէյօրում” ֆիլան
տէտիյինտէ, պերիտէն քայըքճը քէնտիսի իշին
տէյօր սանլպ, ֆիքրինտէն — քելէփիր միւշտէրի-
յի եաքալատըք, ինշալահ հայը իհսան ալաճա-
ղում — տէրիտի: Հօճայըսա՝ իսկէլէյէ եանաշըր
եանաշմաղ պիր քէրէ քայըքտան սըչըպըպ՝ պիր
բարա վէրմէտէն չըբըպ կիտէր:

Քայըքճը կնքսէսինտէն եէթիշիպ՝ “էյ պանա
պաք պէյ էֆէնտի, հիշ, քայըք բարասը վէր-
սէնէ” տէյինճէ, Հօճա կնքսէսինէ տէօնիւպ՝ “նէ՛
խտէրսին պէ հէյ ութանմազ հերիֆ, եէլ իւ-
ֆիւրտիւ սու կէօթիւրտիւ, սէն նէ՛ եօրուլտուն:
Շիւբըր իթսէնէ քի քայըղընա սաֆրա օլտում”
տէմիշ: —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Հօճանըն պու Մէնգըպէսինտէն իքի թարզ հիստէ
չըքարաճաղըզ, եվլէլա՝ պիր հըզմէթքեար պիր աղանըն
թաթըլ թաթըլ տիլինէ քաբըլըպ, օնտան հայըճա շէյ
մէմնւլ իտէրքէն՝ չօք վաքըթ պօշա չըբըպ հազկընը
տախի ալամազ: Իքինճի՝ օլ մէրհամէթսիզ վէ ինսաֆ-
սըզ աղալէր՝ պիր ուշաք թուլթտուբլարը անտէ՝ բազար-
տան քէօլէ ալմըշ կիպի, եա պիր էշէք մաքամընտա,
եատա պիր համալ միսալի քուլլանմաք իտէյիպ, պիր
կննտէ պիր թազըմ պօշ վէ՛իլէլէր իլէ՝ կնքսէսինէ
պիր թօքաթ վուրուպ եանընտան տէֆ իտէրլէր:

ՄԻՆԳԻՐՊԻ:

23. Հօճա պիր կիւն էշէյինէ պինիպ քէֆ

իտերէք պաղա կիտերքէն , եարը եօլտա եշէք
եիւրիւմէզ օլուր . Զօճատըր զայէթտէն Հիտէթ-
լէնիպ՝ “տէ՛հ , չի՛ւշ” տէյերէք՝ էլինտէքի չու-
պուղուլա պիր քաչ տէֆա վուրտուղունտա՝ եշէք
տիր պաշլար թէրսինէ կէրի կէրի կիթմէյէ :

Պու հալտէ Զօճանըն տօթլարըր ըտթ կէլիպ՝
“ Զօճա էֆէնտի ուղուրունուղ նէրէյէ” տէյի
սօրտուղլարընտա՝ “Նուսրէթտին ութանտըղընտան
“պէն պաղա՝ եշէք էվէ” տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱՆԼԱ

Պու կիւլինէճէք թօաֆ մէնգըպէտէն շու Հիսսէյի
ջըքարապիլիլիլ քի՝ ինատճըլք պէտ խույունտա թէ-
մլէլէլիշ պիր տտէմէ հեր նէ գըտար նասիհաթ , տա-
յաք , էգէյէթ վէ սայըր քազէպլէր իթսէն , ելնէ օլ
խույունտան վաղ կէշմէզ վէ կէշէմէզ :

Օնուն իլին չօր վագըթ քէնտինէ էլղէմ՝ վէ ֆայ-
տալը օլան մասկէրաէ իլէրի կիտէմէյիպ՝ տայմա կէ-
րի գալըր :

ՍՆԵՎԵՐՊԷ

24. Նինէ պէյլէ պիր կիւն Զօճա էշէյինէ
պինիպ կիտերքէն՝ եշէքտիր թէրսլէնիպ՝ պաշլար
կէօթիւն կէօթիւն կէրի կիթմէյէ . “Նուսրէթտին
աշըրը խլըսա չըքլպ՝ պիր էյիճէ էշէյի տէյեր՝
անճաք պաքար քի օլմայաճաք , քէնտիտէ թէրս
օթուրուպ՝ “տէյինտի թէրս մէղհէպ , նէրէյէ
կէօթիւրէճէքսէն կիտէլիմ” տէր : Զօճանըն պու
հալինի կէօրէն մասկարա էտիպ՝ “էֆէնտի , էֆէն-

տի, պէջլէ թէրսինն կիթմէնին մանասը նէ՞ օլու-
յօր" տէտիքլէրինտէ՝ "քօյլէրին պէ հերիֆլէր
սիգտէ, իշտէ պէջիւն իքիմիգտէ թէրս թէրսֆը-
մըգտան քալքմըշը" տէմիշ: —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Պու մէնգըպէտէն էօյրէնէճէյիմիգ շու օլաճաք քի՝
պաղը ատէմ պիր իշէ էլ վուրտուղու անտէ իստէր
քի՝ սահաթընտա օլ իշ իլէրի վարսըն:

Եօգ էկէր էշ քազա օլ մաթտէ թէրսինն կիտէրսէ
ատէթտէն աշըրը հիտէթլէնիպ՝ քիւֆր իտէր, ետի
ճէթտինն լանէթ օգուր. հիշ միւլահազա իթմէզ քի
ինսանըն պիր թէրս վաշթը սահաթը օլապիլիր. օնու
իշիւն պաղը մերթէպէ թահամմիւլ իթմէլի, եախօտ ա-
նէ սայմալը:

ՄԷՆԳՐՊԷ

25. 'Ելուսրէթտին Զօճա պիր կիւն ախըրա է-
նիպ՝ էշէյինի թիմար իտէրքէն, նասըլ օլուր քի՝
էշէյին գույրուղու էլինտէ գալըր: Վարըսը օ՛ ա-
րալըք իսթէ կէլիպ՝ "այ քօճա՝ եազըք տէյիլմի,
էշէյին քույրուղունու նի՛շին քօփարտըն" տէտի-
յինտէ, Զօճա արլանըպ՝ "պէ քաղը պէննէ՞ եա-
փայըմ, պունու եափան ուստա թէմէլինի չիւրիւք
եափմըշ" տէմիշ: —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Հօճանըն պու մէնգըպէտի չօք պիր միւթասալ գալ-
տըրմայըպ, շու գըտարընը տէյէպիլիրիզ քի՝ պիր է-

վին թէմէլի քի զաթընտան չիւրիւք տիւր, աղ վագ-
թըն զարպընտա օլ էլ երբըլըր, պիր աղաճըն քեօքիւ
գուվէթսիզտիր՝ անըն մահուլու աղ պիր ըիւղկեարտէն
տէօքիւլիւր, պէյլէտէ հայլանաթ վէ ինսան . . . :

ՄԻՆԵՐԳԻ:

26. Կիւնլէրտէ պիր կիւն Նուսրէթտին շօճա
պահճէսինի քաղարքէն՝ պիր քաւանօղ ալթուն
պուլուր: Վարըսը իշիտիպ — պիզ զայրը զէն-
կինլէնտիք — հիւլեասը իլէ՝ էօթէ պէրի թէվա-
թուր իթմէտէ՝ մէմլէքէթ վալիսինին քուլաղընա
տէյէր:

Ալալիտիր իշիտիր իշիթմէզ՝ շօճայը հուզու-
րունա կէթիրտիպ՝ “շօճա ալթունլարը” տէր:
Շօճա պէրիտէն՝ հըք, վըք էտիպ “եօ՛գ էֆէն-
տիմ, խայր էֆէնտիմ” ֆիլան տէրիքէն վալի՝
“Շօճա՛ հօճա՛, եօ՛գ մօ՛գ, խայր մայր աննամամ,
իլա ալթունլարը” տէյիպ պաշլար շօճայը սըքըշ-
տըրմայա: Տէֆատէն շօճա ինքհարա քալքըշտիպ՝
“էֆէնտիմ եալանտըր եալան. քարը սէօզիւնէ
ույուպտա պէնի իւզմէ” տէտիյինտէ՝ արթըք Ալա-
լինին թէհամիւլիւ թիւքէնիպ՝ “Շօճա Նուսրէթ-
տին պանա էյի պաք, էյլէ իւֆտէն բիւֆտէն
լաքըրտըլար տիյնէմէմ, իւչ կիւնէտէք եա քա-
վանօղու կէթիրէճէքսին, եանտա սէնի էզիյէթէ
քօշարըմ” տէյիպ եիւզիւնտէն եօքարը պաշլար
պաշլըրմայա:

Պիչարէ Հօճանըն թագաթը թիւգէնիւ, տող-
րու էվէ կէլը, վէ էվվէլա քարըսընը՝ պօշպօ-
ղազըղը իչին պիր էյի թէփէլէր, օնտան չարշը-
յա վարըպ պիր քաւանօղ ալըր, վէ իչինի չիր-
քէֆ տօլտուրուպ՝ աղղընը սըբը սըբըյա մէօ-
հիւրլէյիպ՝ տօղրու Սլալինին քօնաղընա վարըր :
Սլալիտիր Հօճայը կէօրտիւյիւ կիպի՝ «Հա՛նի
կէթիրտի՛նմի ալթուլարը» տէյի սօրտուղընտա,
«էվէթ էֆէնտիմ», ապա հիլէ իթմէյէրէք կէթիր-
տիմ» տէյիպ քաւանօղու հուլուլունա քօր : Եթ-
պաւէր քաւանօղու ալըպ՝ աղղընը աչար աչմալ
քօքուսունտան թիքսինիպ՝ հըղըլա եէրէ աթմա-
տա՝ քաւանօղտուր քըրըլըր, իչինտէքի օլան չիր-
քէֆ տէօրթ եանէ սաւրուլուպ՝ Սլալինին իւս-
տիւ պաշը պօմ պօ... օլուր :

(Ը) Վադըթ վալիտիր ատէթտէն աշըրը հիտէթ-
լէնիպ՝ «ուլան Հօճա՛ նէտիր պու, պէն սէնտէն
ալթուլն քաւանօղու իստէտիմ, պու չիրքէֆ նէ՞
օլմալը» տէյիպ՝ այբըրը պիր սէսլէ չըղըրընճա,
Հօճա պէրիտէն պիլա ֆիթիւր՝ «էֆէնտիմ աֆ
էտին, պիլմիշ օլուն քի պիգիմ պահճէնին մահ-
սուլու պէսլէտիր, թօփրաղընտան չըքարտըղըն
կիպի՝ պէսլէ օլուր» տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Պու էճայիպ մէնդըպէտէն իքի կէօնէ հիսսէ ալապի-
լիրիզ. պիրի՝ պօշպօղաղըք հագկընտա, վէ տիկէրի
ֆէնտպաղըք : Էքսերի պու պօշպօղաղըք տէնիլէն

պէտ խույ զեյտտէ նիսպան թայֆէսինտէ պսւլունուպ՝
 չօք վազըթ եվէրիննն սըրընը տըշարը թեվաթուր իթ-
 մէյի քէնտիլէրիննէ պիր շան սայըպ, անլէրսէն իելէ-
 ճէք ֆէնալըքլարա պի դայտ օլուքլար, պու սէպէպսէն
 էյլէ քիշիլէր՝ Հօճանըն քարըսը միսլիլէ՝ տաճա չօք
 շէյլէրէ միւսթաճաք տըրլար :

Տէկեր՝ ֆէնտպաղըք թապիր օլունան մաթտէ հէր
 նէ քըտար մադպուլ պէր շէյ տէյիլէտէ, պաղը մէր-
 թեպէ հագկանիյէթ իւզըէ, եախօտ աէֆի պէլա իչին
 անը էլէ ալմալը, անճաք էվէրինտէն եաքաճաղընը պիր
 էյիճէ միւսթապալ իթմէլի : Նիճէ Հօճանըն ֆէնաի
 հասմինի եէնտի :

ՄԵՆԳԻՐՊԷ

27. Հօճանըն օլտուղու մէմլէքէթին վալիսի
 պիր կիւն էօլտա կիտէրքէն Նուսրէթտին Հօճա-
 յա րասթ կէլիպ՝ “Հօճա պէօյլէ ուղղուրունուղ
 նէրէյէ” տէյի սիւսլ իթտիկինտէ՝ “տուր էֆէն-
 տիմ, էվվէլ կիտէճէյիմ եօլու պէն պիլէյիմտէ,
 սօնղրա սանատա սէօյլէյիմ” տէր : Պու սէօյլէ-
 յիշ վալինին նէֆսինէ կիւճ կիտիպ, քէնտիսինի
 մէզաք իտէյօր զաննը իլէ՝ “ալըն շու հէվէնկի
 զընտանա կէօթիւրիւն” տէյի էմր իտիպ եօլունա
 կիտէրքէն, Նուսրէթտին վալինին էնքսէսինտէն
 եէթիշիպ՝ “էյլէն, էյլէն, բաշա էֆէնտի, կիտէ-
 ճէյիմ եօլու շիմտի պուլտոււմ. չիւն՝ պէն էվէ,
 համամայ ճամիյէ կիթմէյի տիւշիւնիւրքէն՝ զըն-
 տանա կիթմէք հաթըրմտան ուիլէ կէջմէզտի” տէ-
 միշ : —

ՄԻՒԹԱՆԱԼԱ

Հօճանքն պու՝ պիր պարբմա պըրլտանէ տալրանքը՝
պիղէրէ բէք չօք շէյ էջլէտէպիլիբսէտէ, էն էլզէմի
շուտուր քի՝ պիր ատէմ՝ հէր նէ ֆիքրինէ քօմնւշ, էա պիր
շէյէ քարոր վէրմիշսէտէ, էվէլա օլ իշի Մէվլայէ իհայէ
էաիպ, իքինճի րահտէտէ՝ թա օլ իշ նէթիճէսինի
պուլմայլնճա՝ օլուր օլմաղ տտէմէ՝ սէջլէմէք ճայիղ տէ-
յիլ տիր, չիւնքի պիր ատէմ՝ ֆիքրինէ քօտուղունու
չօք վաքըթ իճրա էտէմէյիպ, անըն զըթտընը իթմէյէ
մէճպուր օլուր :

ՄԵՆԳԻՆԳԻ

28. 'Նուսրէթտին Հօճա պիր կիւն հօլտա
կիտէրքէն՝ էլի պաղը սաղ հէրիֆին պիրի եա-
նընա տօղըու եանաշըպ, քուլաղընա եավաշճա՝
"աման հօճա 'Նուսրէթտին, պանա պիր էքմէք
բարասը վէրսէնէ" տէտիղինտէ, հօճա պու առէ-
մին քըյաֆէթինէ վէ հալինէ պաքարաք՝ օտու օ-
նուն քուլաղընա տօղըու "վալլահի տօտուլմ սէ-
նին վարսա պանա վէր, զիւրա սէն պէնտէն սաղ
վէ զէնկին կէօրիւնիւյօրսուն" տէմիշ : —

ՄԻՒԹԱՆԱԼԱ

Կիւնիւմիւղտէ նէչէ պէջլէ էլի պաղը սաղ, քըյա-
ֆէթի թէմիղ, լիսանը տիւղկիւն, եալընըղ իսմ իլէ
հաթսըղ հիսապսըղ ֆուքարէլէր վաք քի՝ չէքտիքլէրի եօք-
սուլլուք, թէմպէլիք պէտ խուլունտան իլէրի գէլմէ
օլուպ, պէջլէճէ էօթէ պէրի սիւրիւնէրէք, օնու պու-
նու ալտատարաք տիլէնմէյի քէնաթիլէրինէ տտէթա պիր
զէնահաթ իտինմիշլէր :

ՄՆՆԳՐՊՈ՛՛

29. Զօճա պիր կիւն չարշտա կեղերքէն՝
լէպլէպլեճի թիւքեանընըն էօնիւնէ կելտիղինտէ,
փէք ճանը իստէյիպ, սիւրսալ թիւքեանտան ի-
չերի կիրէր, վէ պաշար ալուճ ալուճ եէմէյէ:

Լէպլէպլեճի պունու պէօյլէ կէօրտիւղիւնտէ՝
եաքասընտան թութուպ՝ «չիւշ, հէյ հայվան
ատէմ, լէպլէպլէրիմի թիւքէթտին, հանի փա-
րա» տէյիպ ելինտէքի թէրաղէյի Զօճանըն քա-
ֆասընա կէօղիւնէ պիր քաչ տէֆա ինտիրինճէ,
Զօճա բէրէլէյէրէք՝ «է... է... է... շէք թիւք
նէ՞ վուրոյօրսուն, եէտիյիմ լէպլէպլէրին քար-
շըլըղընը եարըն սապահ կելտէ ալ» տէմիշ: —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Միւթահաք պիր քաղէպ օլ պօղտղավիր ատէմէր
հագլընա, անլէր քի պիր մահալէ վարտըլարը վաքըթ,
օլ մահալին ոահիպինէ տանըշմայարաք՝ եա քիլէրինտէքի
թաթլըյա էլ աթարլար, եա սօֆրասընտաքի տօնանըլ-
մըշ չէրէղնի ալթ իւթ իտէրլէր, եատա օլ մահալին
պաղըմը վար, պահճէսլիմի. հէմէն սիւրսալ իչինէ կի-
րիպ՝ նաղարտա օյան մէյվէլէրի եա խամ, եա օլմուշ՝
բիս պօղաղընա թըքամայա պաքարլար:

ՄՆՆԳՐՊՈ՛՛

30. Զօճանըն զիյիւրտիւքտէն անասը աղ-
լայըպ՝ պիր տօստունա վարըպ՝ «աման տօստում

պանա պիրազ էօտիւնճ փարա վերսէնէ՝ տէտի-
կինտէ, եօգ տէմէյիպ՝ « փէք էյի հօճա էֆէնտի
ամմա, նէ՞ վագըթ վերէճէքսին» տէյի սիւալ
էթտիկինտէ, Հօճա պիրազ տիւշիւնիւպ՝ « պէօ-
յիւն սէն պանա վերտէ, ինշալահ եարըն պէնտէ
սանա վերիրիմ» տէր :

Լյըթէ կիւնիւ տօստու ըասթ կէլիպ՝ « Հօճա,
համնի փարա» ֆիլան տէյիպ սըքըշտըրընճա,
« եօգ տօստում աճէլէ իթմէ, տահա պէօյիւնիւն
եարընը վար» տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱՆԼԱ

Հօճանըն պու Մէնգըպէսինտէն շունու էօյրէնմէլիյիզ
քի պիր ատէմ՝ քիմ օլուրսա օլտուն, պիրինէ ահճէ,
եա պիր էմանէթ, թէսլիմ իթտիկի անտէ՝ իշինի սաղա
պաղլասըն. չիւնքի օլապիլիքքի քարընտաքի հինտու
վէլէթ պիրիսի օլուպ՝ ալտըղընը պիր տահի կէրի վեր-
մէմք իշին՝ թիւրլիւ ֆէնտէլ տիւշիւնիւր :

Պիլմէմ քի շու ալէմտէ՝ պիր ատէմին հագկընը տա-
լապ էտիպ՝ պիւթիւն պիւթիւնէ ինքեարէ քալքըշան-
լար վաթմը : Բապպիմ էսիրկէսին :

ՄԵՆԳԻՂՈՆ

31. Խըրսըզըն պիրինի եղտա զապիթէր
թութուպ կէօթիւրիւրքէն, էլլէրինտէն պիր թաք-
րիպ քուրթուլուպ՝ տօղրու՝ Լուսրէթտին Հօճանըն
էվինէ քաչար. վէ Հօճայա եալվարըպ՝ « աման
Հօճա պէնի պիր եէրէ հըֆա էյլէ» տէտիկինտէ,

Հօճատըն՝ չար չարութիւն իւրոսըզն քօյնունու ճէ-
պինի եօզլայըպ պաքար քի՝ եանընտա պիր վա-
ֆիր էլմաս, ալթուն վար, տէրագապ իւզէրին-
տէն օնլարը ալըպ՝ քէնտիսինէ "էյ տօստում պա-
նա պագ եէրիմ տարտըր, իքինիզի պիրտէն սաք-
լայամամ, պունլար պուրտա քալըն սէն տըշարը
ըք քի՝ եկէր ելէ կէշէրսէն պարէ շունլար քուր-
թուլսուն" տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱՍԱԼԱ

Պէտքիւնքի կիւն նէշէ պէօյլէ քիմսէլէր վար քի՝ մալ
սէվտասը իլէ պիր կորկօթլու ատէմէ իշթիպար էտիպ,
կէրէք ելճէ վէ կէրէք տաշրսճա՝ օնուն հէր պիր պի-
շիմսիշ հալէրինի կէօրմէմէլիզէ վուքուրլար, թաքիմ
օլան վարկէթինի թիւքէտինճէյէտէք. օնտան սօնղրա
օլ ատէմանէն եիւզ չէվիրիպ՝ էօթէ պէրի Ֆասլընը ի-
տերէր. պիղճէյէ պու թարշ ատէմէրին պէօյլէ հա-
րաքէթին՝ պիր կէօնէ եան քէսիճիլք թապիր օլունուր :

ՄԷՆԳԻՂՊԷ

32. Հօճանըն էվինէ պիր կէճէ պէշ օն
իւրոսըզ կիրիպ՝ պուլտուքլարընը պաշլարլար թա-
շմայա : Հօճա պունլարըն կիւրիւլթիւսինտէն
ոյանըպ՝ "էյ պանա պագըն համալլար, եշեա-
մը նէրէյէ թաշըյօրսունուզ, էվտէն ըքմայա
տահա ալթը այ վատէմ վար" տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱՍԱԼԱ

Պու քըստա Մէնգըպէտէն ըքարաճաք հիսսէմիզ շու-
օլաճաք քի՝ պիրինի աշիքեար պիր քուսուրունու տա-

խի կէօրսէք՝ պիրտէն պիրէ եիւզիւնէ վարմայարաք ,
անը թէհսիր իտէճէք եւ ութանաըրաճաք սէօլլէր ի-
լէ թէրպիյէ իթմէլիյիզ :

ՄԵՆԳԻՐՊԻ :

33 . Պիր կիւն Հօճա էֆէնտիյէ՝ իքի քաթ
օլմուշ իհտար պիր ատէմ կէլլայ՝ “ Հօճա սէն
պիր ալիմ վէ ֆէրասէթլի ատէմսին , պէնիմ շիմ-
տէն սօնդրա նէ քըտար տահա եաշայաճաղըմը պիլ-
սէնէ ” տէտիկինտէ , ‘ Նուսրէթտին էլլէրինի եօ-
գարը քալտըրըլլայ՝ “ պապալըք՝ էկէր եարըն սա-
պահըն կիւնէշինի կէօրիւրսէն Մուհաշա շիւքը՝ էթ՝
տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱՆԼԱ

Իհտարըն պու սօրուշունտան շու աննաշըրը քի՝ պիր
ինտան եիւզ եւ իքի եիւզ եաշընա տախի վարսա , տա-
հա չօք սէնէլէր էօմիւր սիւրմէք արղիւսիւնէ տիւշէր :
Հօճանըն ճէվապընտա տըգաթ օլունուրսա իքի թարզ
աննաշըրը , եանի պիրի՝ եաշը տօլկուն պիր ատէմին
վաթթի հալի իլէ քըսա օլուր , իքինճի՝ էօլիւմիւն վաթ-
թի սահաթի պէլլի օլմատըղընտան , հէր կիւն հէր
սահաթ պէնի ատէմ իլին՝ եէնի պիր կիւն , վէ եէնի
պիր սահաթ սայըրը :

ՄԵՆԳԻՐՊԻ :

34 . ‘ Նուսրէթտին Հօճանըն օլտուղու շէհ-
րին ալիմէրի պիր կիւն ճէմ օլուլլայ՝ Հօճայա եէ-
մէք եէմէյէ կէլիլլէր : Հօճա աշաղը էնէր պա-
կ

քար քի՝ պիր թագըմ հերիֆէր կելմիշ օթու-
րոյօրլար, մասլահաթա ալեհազ օլմագ նիյէթի
իլէ՝ « եհհօ՛, օ տէյիլ ամա սիզ նէճի օլոյօր-
սունուղ » տէյի սօրտուղունտա՝ հէփիսի պիր ա-
ղըզտան « պիզ պու շէհրին մէշհուր ալիմէրի-
յիզ, պու կիւն սանա միսաֆիր կելտիք, պիզէ
պիրազ եէյէճէք չըքարթսանա » տէյի շօճայա
էմր իտէրլէր :

« Աուսրէթտին » պունլարըն արսըղ եիւզսիւզ ա-
տէմլէր օլտուղունու աննայըպ, պիր եօլուլա տէֆ
իթմէյի տիւշիւնիւպ տուրուրէն, պունլար դա-
մէթի արթըրըպ շօճանըն եիւզիւնտէն եօգարը՝
« էյ նէ՛ տէրսին շօճա եֆէնտի, կելտիյիմիզէ ե-
յի էթմէտիքմի » տէյի պաշլարլար հայըրմայա :

Արթըզ շօճանըն թէհհամիւլիւ թիւքէնիպ՝ « էյ
տօսթում կիւրիւլթիւ իթմէյին քի՝ սիզէ պիր
շէյ սօրաճաղըմ » տէր տէմէզ՝ « էյ՝ սօր պագալըմ
նէյիմիշ » տէրլէր :

« Աէօրիւնիւր քի սիզ թէտպիրլի վէ պիր ա-
լիմ ատէմլէրէ պէնզէյօրսունուղ . վէ հէլպէթ ֆէյ-
լէսօֆճատա պիլիւրսինիզ » տէտիկինտէն, պաղըրա-
րաք « էվէթ էվէթ էվէթ պիլիւրիզ » տէրլէր : () Ը
վագըթ շօճա տէօնիւպ պունլարա՝ « էջլէ իսէ
պիլին պաքայըմ, էշէք մի քաթըրը տօղուրտու,
եօքսա քաթըրմը էշէյի » տէյի սօրտուղունտա,
պունլար պիր պիրինին եիւզիւնէ պաքըպ « էյ
շօճա պիզ պունու պիլէմէյօրուղ » տէտիքլէրին-

տէ՛ Զօճա տըր ելինէ պիր ճօպ ալըպ՝ տէօվէրէք
 “էյինտիմ ֆիլան էթտիրին շունտան պիր թա-
 քըմ էօքիւզ աքըլը հերիֆլէր . շու քըտար շէ-
 յի պիլմէյէն ալիմլէրէ՝ քէօփէյին պօքու պիլէ
 եօգ” տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱՆԱ

Ասիրիմիլտէ պէյլէ եէնի իճատ պիր թաքըմ ալիմլէր
 զուհուրա կէլմիշ օլուպ՝ տահա էլիֆ պէնին մանասընը
 պիլմէտիրլէրի անտէ՝ քէնտիրլէրին պիրէր մշհուր ֆէյ-
 լէսօֆ եէրինէ քօյմաքտա տըրլար :

Իշտէ պու ալիմլէրտիրքի սապահտան աքշամատաք էվ-
 լէրի , քօնաքլարը տօլալըպ՝ քարքնլարընը թըքա պասա
 տօլտուրտուքտան սօնդրա , պիր թաքըմ հավատան , վէ
 պէյհուտէ սէօզլէր իլէ՝ օլ քապա վէ ահմաք ատէվէ-
 րէն զէյնինի պուլանտըրըլար :

ՄԵՆԳԻՂԴԻ

35 . Զօճանըն քարըսը կիւնլէրտէ պիր կիւն
 քօճասընտան պիր քաչ կիւն իչին ըուխսաթ ա-
 լըպ՝ անինէսինին էվինէ միսաֆիր կիտեր . վէ հոյ-
 լը վազըթ օրատա էյլէնիպ տուրուրքէն՝ պերիտէ
 Զօճա ֆէսֆէսէյէ վարըպ — աճապ քարըմ նէ՞
 օլտու — հիւլիասընա էօթէ պերի տիւշիւպ՝ “քա-
 րըմը կէօրէնէ պիր էշէք միւթտէլիյի վար” տէյի
 թէլալ չըգարտըր : Պու արատա վէլէտիյնանըն
 պիրի Զօճայը ըասթ կէլիպ՝ զէվգ թարզըլըա ,
 “Զօճա՛, հօճա՛ պէն կէօրտիւմ քի՛ քարըն Լըր

օլմուշտու" տէտիղի պիրլէ, շօճատրը ղայէթտէն,
թէլաշանըս' տօղրու էվէ կիտէր, վէ պիր սօփա ա-
լըս պաշար քարըսընըն եօլունու կէօղէմէյէ :
Մէմէքէթին տէօրթ թարաֆընը տօլաշըս տու-
րուրքէն, պաճճէնին պիրինտէն կէօղէնէ արը
քօվանլարը իլիշիր, իրըսըլա պաճճտէն իչէրի
ֆըրլայըս' պաքար քի արըլար տըղլայարաք քօ-
վանտան իչէրի կիրիսլ չըքըյօրլար :

«Իրաղ վագըթ պաքընտըքտան սօնղրա "էյ-
սիվէ տէյօրում վըղըթըլ արըլար, տըղլամայը պը-
րաքընտա տօղրուսունու սէյլէյին՝ քարըմ պուն-
տամը" տէյիս' պիր ավապա չըղըրըս տուրուրքէն,
պաճճէնին սահիպի իշիտիս' կէլիր պաքար քի
պիրիսի օթուրմուշ քօվանլարըն իչինէ տօղրու
պաղըրըս չըղըրըյօր, հէմէն "պէ՛ հէրիֆ նէ՞ իս-
տէրսին օրտան, թէ՛ղ տէֆ օլ շունտան" տէտի-
յինտէ, շօճա այաղա քալքըս' "սանա նէ՛ օլու-
յօր ա բէթիւնա, պէն քարըմը ղայս իթմիշիմ օ-
նու արայօրում" տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱԸԸԸ

Պու Մէնգըպէնին իւղէրինէ իտէճէյիմիզ միւթատալ
շու քի՝ պիր առէմին քայըսը օլուս, եա պիր քէտէրէ
ուղրատըղը անտէ, պիչարէ առէմ օլ քայըսընը պու-
մաքըղա, եա քէտէրինէ պիր չարէ արամաքըղա էօթ
պէրի տիւշտիւղիւնտէ, պիր թաքըմ կէօնիւլէրի շէն,
վէ եիւրէքլէրի ֆէրահ մէղաքճը առէմէր (քէնտի զէվ-
լէրի իչին), օլ առէմին աքընը պաշընտան ալըս' տահա
յիյատէ քէտէրէրէ ուղրատըրլար : Հիչ տիւշիւնմէղէր
քի՝ օլ պիչարէ քիմնէ Դէնիլէ Դէնիլէ Եւանա արըլըյօր :

ՄԵՆՏԻՆՈՒ:

36. Հերիֆին պիրի պահճօսինէ ճէվիղ աղաճը տիքմիշ օլուպ՝ պիր քաչ սէնէ վարֆընտա օլ աղաճ պէջիվիւպ՝ պաշար մէյվէօսինի վերմէյէ :

Պու հերիֆ պիր կիւն կիւնէշին շիտտէթին աէն սըքըլըպ՝ պու աղաճըն տիպինտէ ույուքլարքէն , եօգարտան ճէվիղին պիրի տննընըն թա օրթա եերինէ ըստթ կէլիպ , հերիֆին քաֆապը վէտէլէնիպ՝ պաշար քան աքմայա : Ըճըսընտան “Վ յ՝ քաֆամ , աման քաֆամ” տէյիպ ֆիրեաղ իտերքէն , Ղուսրէթտին Հօճա իւստէ կէլիպ՝ “պէ հէյ շաշկըն պուտալա նէ աղլայօրսուն , Ըլլահա շիւքր էթսէնէ քի՝ եկեր տիքալիյին ճէվիղ աղաճընտան քարիուղ եթթիշտիրէյտի՝ անան ֆիլան օլուրտու” տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱՆԱԼԱ

Էվէթ , էլլերիմիղ ալըք հեր թաքիքէ թանդըր թաւալա հաղըթթլերինէ թէշէքքիւր սունմալըյըլ թերաֆընտան կէլէն պիր քիւշիւք քէտէրէ , պիր հաֆըֆ հաստալըղա , վէ ուֆաք պիր զիյանա , տիւշիւնէրէք քի՝ քէտէրտէն քէտէր , հաստալըքտան հաստալըք , զիյանտան զիյան վար վէ օլապիլիր , հեր քաչքի տիւննատէյիղ :

ՄԵՆՏԻՆՈՒ:

37. Հօճանըն քօմշուսու պիր էվ եաիտըրըպ՝ էվին չաթըսընա չըքըպ ինէճէք ներտիվէնի

եափտրումայա ունուտուպ տիւրկերին պիրի չա-
թըթա քալըպ պիր թիւրլիւ ինէմէղ օլուր :

Պիր կիւն Վուսրէթտին Հօճա քօմշուսունուն
էվինի կէզմէյէ կէտիղինտէ, էվ սահիպի Հօ-
ճայա նիյազ էտիպ՝ «աման Հօճա շու տիւրկե-
րի աշաղը ալմանըն պիր չարէսինի պուլալըմ. զէ-
րէ օն կիւնտէն պերիտիր սօվուգտան հերիֆին ա-
նասը աղլատը» տէյի եալվարընճա, Հօճանըն
պու իշ փէք հօշունա կէլիպ՝ քէհէննի եօլունու
պիլիւր կիպի՝ անիտէ եօգալը պիր իփ աթըպ՝ տիւր-
կերին պէլինտէն պաղլատըր, վէ պաշար տիւրկերի
խըղըլա աշաղը չէրմէյէ : Հերիֆտիր բաթըր քիւլ-
թիւր աշաղը տիւշիւպ՝ տէօրթ թէրաֆը խուրտու-
խաշ օլուր :

Հանէ սահիպիտիր խըրսլանըպ՝ «պէ հէյ սա-
քալը աղարաճաք տիվանէ. սանքիմ իշմի եափ-
տըն պէյլէ, հերիֆ ճիճօղ, պէնտէն ճէրիմէ իս-
տերլէր» տէտիյինտէ, Հօճա սաքալընը էլինէ ա-
լըպ պաշար քօյու քօյու տիւշիւնմէյէ. «նէ՞
տիւշիւնիյօրսուն տէլի հերիֆ» տէյի քօմշուսու
հայքըրընճա, պերիտէն Վուսրէթտին Հօճա՝
«սուս օլ պէ առամ սուս. տիւշիւնտիլիւմ օ քի՝
կէէն կիւն քօյույա պիր ատէմ տիւշիլիւշտիւ
պէյլէճէ եօգալը ալտըմըտը, օ հիշ պիր շէյօլ-
մայըպտա՝ պու նիշին պէյլէ օլտու» տէմիշ :—

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Շու ճիհանտէ Հօճա միսալը նէլէ աքըլըրը վէ ֆի-
քիրսիզ ատէմլէր պուլունուր քի, աքըր էրէր էրմէզ պիր

մաթտէնին իւզէրինէ թիւրլիւ մանալար վերիւր, թեր-
թիւլէր էտէր, վէ հայլը վաքըթ օլ իշն իւզէրինէ
(նէ վէչհիլէ իսէ,) եօրուլուպ պէյհօւտէ եերտէ զիյն
սարֆ իտէրէք՝ չօք վաքըթ թերսինէ կիթաիղի անտէ
տիւշլենիւր, թաշիւպ իտէր, իւրսլանըր, քէտէր ի-
տէր: Տիվանէ ատէմ հիչ պիւր թիւրլիւ միւսթերիհ
օլամաղ քի՝ աքըլ էքսիբիղենտէն իւերի կէլմէ պիւր
թերսլիք տիւր:

ՄԵՆՏԻՆ:

38. Պիւր կիւն Վուսրէթտին Հօճայա պիւր
ատէմ կէլիպ՝ «Ճանըմ Հօճա սէն պիւր ֆիրա-
սէթլի առէմնին, շու պէնիմ հալէրիմէ չարէ պուլ-
սանա» տէտիյինտէ՝ «էյ նէ՞տիր տէրալէրին սէյ-
լէ քի պիլէյիմ» տէր պիլիմ աքըլըր էֆէնտի:

Պիչարէ առէմ Հօճանըն պու սէօլիւնտէն եիւ-
րէք ալըպ՝ պաշար հալէրինի պիւր պիւր աննաթմա-
յա. եանի՝ «քարըմտան, էվլաթլարըմտան,
տօսթլարըմտան, ախլուիթամտան, վիճութումտան
նիհայէթ պիւթիւն տիւնեատէն թաճըզըմ» տէր:
«Վուսրէթտին» պու առամն հալինէ աճըլըպ՝
«վահ գալալըր առամ եազըք օլմուշ սանա, սէն
կէլ պէնիմլէ պիւրլիքտէ՝ պէն շիմտի սէնի հէր պիւր
/ տէրտինտէն իւէլաս իտէրիմ» տէյերէք տօղրու մէ-
զարիսթանա վարըրար, վէ օրաճըդտա պիւր չու-
քուրաչըպ՝ հէրիֆին էլինտէն այաղընտան թութ-
տուղը կիպի՝ հայտէ օ չուքուրուն իլինէ աթար,
վէ իւլէրինիտէ թօփրաղըլա քափար: Հօճանըն
պու իշինէ մէզարճը թաճիւպ իտիպ՝ «Հօճա նէյ-

տի պու ետփտըղն. նիչին հերիֆի սաղ սաղ
 թօփրաղա կէամտիւն" տէտիղինտէ՝ Զօճա պիւրա-
 ֆիթուր՝ " Զայտէ վար օղլում պիւմէյէնէ նասի-
 հաթ էթ քի՝ տիւնեանըն ճէֆաքեար հալէրին-
 աէն շիքեայէթ էտէն, պուրաճըգտա րահաթ ի-
 տէր" տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱՆԼԱ

Հօճանըն պու Մէնգըպէսի պիղէրէ շունու աննութ-
 մաք իտէր քի՝ պիւր առէմ՝ հալան քի թօրպըտան
 հասըլ օղլալ՝ տիւնեա իւղէրինտէ ինսան խոփ իլէ
 եատ օղլը՝ սաղըղընտա հէլպէթտէ թիւրլիւ պէ թիւր-
 լիւ ճէֆալէր պաշընտան էքօիք օլամպոճաք տըր էմիւ
 Հադք իւղէն : Պունուն իչին հէր հանկը պէնի առէմ
 քի՝ տիւնեանըն պու հալէրինտէն թաճըղ տիւր, պիւ-
 միլի քի ինսան օղլունուն էն րահաթ մէքեանը թէն ի-
 լէ թօրաք, ճան իլէ ախրէթ : Անճաք . . . :

ՄԻՆԳԵՐՊԷ

39. Զօճա Վուսրէթտին միւճէտտէտէն պիւր
 էվ ետփտըրըր. էվին սօքաք քափուսու տար օ-
 լուլ — աճապ նասըլ օղլըր քի շու քափույու
 պիւրաղ պէօյիւտէյիմ — տէյի տիւշիւնիւլ տու-
 րուրքէն՝ պիւրտէն պիւրէ տըլնա էսիլ՝ թութար
 էվին ալթընա աթէշ վէրիւպ եաքար. վէ պաշլար
 եէնիտէն եափտըրմայա : Եթրաֆ քօմշուլարը Զօ-
 ճանըն պու տիվանէլիյինէ թաճիւլ էտիլ՝ " Զօճա
 նէ՞ իչին էվինի եաքտըն" տէտիքլէրինտէ՝ " Զէյ
 այ օղլւլար, աքըլ էքսիքլիղի առէմէ չօգ շէյ եաք-
 տըրըր" տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱՆԱԼԱ

Բէք մինասիպ պիր Մէնգըպէ օլ Թարղ ատէմլէր հագ-
կընտա՝ անլէր քի աքըլարընա էստիյինի ոօնունու տիւ-
շիւնմէյերէք իճրա իթմէյէ քալքըշըրլար . ամմա սօ-
նունտա բիւշման օյուրլարմըշ՝ չիֆայտա քի չօք վա-
քըթ իշ իշտէն կէշիշ օլուր :

Կէլինտի կէօր քի շու վաքըթլարտա՝ պու Թաքզ ա-
քըլ էքսիքլեքլէրի հաթսըզ հիսսպսըզ զըւհր իսէյօր :

ՄԻՆԳՈՐՊԻՆ

40 . 1, քսէրի 'Լուսրէթտին շօճա բիւղնամէ
քուլանըր օլուպ՝ րամաղան պընա եաքըն օրուճ
թուլթմայըմ՝ տէյի բիւղնամէյի սաքլարմըշ :

Բամաղան իչինտէ պիր կիւն օրուճունու եեր-
քէն , մահալէլի կէօրիւպ՝ "աֆէրին շօճա , սէն
պու մահալէնին իմամը օլուպտա , իպրէթ ալէմ
էօնիւնտէ եաքըշըրմը սանա քի օրուճունու պօ-
ղասըն" տէտիքլէրինտէ , շօճա մէսէլէյի շաշըրըպ՝
" վալլա՛հի էֆէնտիլէրիմ՝ կէչէն րամաղան բիւղ-
նամէյի զայպ էթտիղիմ իչին՝ պու սէնէ կիւնիւ-
միւտէ շաշըրտըմ" տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱՆԱԼԱ

Իշթէ զէմանէ ինսանլէրին Բէք չօղունուն օրուճ եա
քէհրիզ թուլթմամա հագկընտա իթտիքլէրի էօղիւրլէր՝
պունա էմնալ պէհանէլէր օլուպ , եալըզ քէնտի սէ-
ֆահաթլէրի իչին . եախօտ մէզէպ կէնիշիղլինտէն ի-
լէրի կէլմէ պիր էօղիւր օլտուղու աշիքեար տըր :

Պիղլէրէ էօյլէ կէլէր քի պու օրուճ թուլթմա կիպի ,

վէ պունա էմնալ Ֆաղիւլէթ մաթտէլերինէ իման կէ-
թիրէն՝ շու վաքըթլարտա բէջ աղ քալմըշտըր :

ՍՐՀՆԳԻՇՊԷ

41. Գիրասէթլի Վոսրէթտին հէր տայրմ
քէնտի քէնտինէ՝ — աճապ էօլիւրսէմ քարըմ էնք-
սէմտէն աղլարմը — տէյի միւթաալա էտիպ տիւ-
շիւնիւրքէն , պու իշի տէնէմէ իշին՝ պիր սաողա-
տան կաթաքտան քալքմայրպ էնքստտէն էօլիւր :
Վարըսը ույբուտան քալքըպ կէօրիւր քի քօճա-
սը էօլմիւշ՝ «վա՛հ զաւալըր ատամ , պու սապա-
հըն կիւնէշինի կէօրմէյէ նայըլ օլմատըն» տէյիպ՝
պաշար իւստիւնիւ պաշընը վէ սանտըղընը եօք-
լամայա : Զօճա՝ քարըսընըն պու հարաքէթինի
կէօրիւպ , պարար քի արատա աղլամա եօգ , հէ-
մէնտիր պաշընը կաթաքտան քալտըրըպ՝ « քարը
նաֆիլէ չալըշըպ կօրուլմա , սէն աղլամատըգճա՝
ինատ իշին պէնտէ էօլմէյէճէյիւ » տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Պու մէնդըպէտէն աննայաճաղըմըղ շու քի՝ պիր ա-
տէմ սաղըղընտա Ֆիքը իթմէսին քի՝ պէն էօլիւրսէմ
պիւթիւն էթրաֆըմ քալպտէն աճըյըպ աղլայաճաղալըր ,
կախօտ օնլարա եաղըք օլաճաքտըր , ալլա շիւպհէ իթ-
մէսին քի նէ օլալա էօլմէ օլալա . . . :

Պունա իսպաթ , պիրիսի էօլտիւղիւ կիպկ անըն մէ-
րասիօրլարը՝ տահա ճէնապէսի տէֆն օլմաքսըղըն՝ տէօրթ
եանէ տիւշիւպ , անըն սէֆէթինի սանտըղընը եօգլա-
յըպ , օ կիւն եա էրթէ կիւնիւ մապէյնէրինտէ էօլմէ

պիր շխտեթլի մարազալար իտերէր քի, օլ ատէմին՝ սաղլըղընտա քէնտիլէրինէ իթտիղի էլլէքլէրին ճէմի-սիտէ ունսւտուլուպ՝ չօգ վագըթ բուհինէ քիւֆը պիւլէ իտերէր :

Կերչէք աիր քի էօլէմ հաէ, Դերս հիւլ աւմիշլէր աւմա պու թարգա տէյիլ :

ՄԵՆԵԳԵՊԷ

42. Հօճանըն էհպապլարը պիր կիւն Հօճա-տան պիր զէյաֆէթ իստէտիլէրի անտէ՝ Հօճա եարըմ աղըլ՝ “պույուրուն ամմա, զէյատէ պիր շէյիմ եօգ” տէյիպ՝ պաշտան սաւմապ իստէրսէ-տէ, օնլար սէօլլէրինի իւտէլէյիպ՝ “Հօճա պի-ղիմ թէքլիֆիմիլ եօգ տուր՝ պուլտուղումուղու եէ-րիլ” տէրլէր : Պու թէքլիֆ Հօճանըն փէք իշի-նէ էլ վէրիպ՝ “պույուրուն էֆէնտիմ պույուրուն վալլահի պույուրուն” տէյիպ՝ աօղըու էվէ կիտէր, քարըսընը չըղըրըպ՝ “քարը խալթ իթմէ, պու աքշամ եէմէյէ աղըր միսաֆիրլէր կէլէճէք, սէ-նի կէօրէյիմ պէնի ութանտըրմայասըն” տէյիպ՝ փաթըրթըյը պասար : Բարըսը պէրիտէն “ա՛յ հէրիֆ չըտըրտընմը, նէ վար քի նէ իգրամ էտէ-ճէյիմ” տէյինճէ, Հօճա կիւլէրէք “սէն սուս օլ քարը, միսարէյի չալան քըլըֆընը հաղըր իթ-միշտիր” տէյիպ՝ օտանըն պիրինէ պիր սօֆրա քօր, իւզէրինտէ՝ պիր չօք աղըլ քափալը վէ իչլէրի պօշ օլարապ՝ չանաք չէօմլէք իլէն տօլտուրուր :

Եքշամ օլունճա միսաֆիրլէր կէլիպ աօղըու

աօֆրանըն էթրաֆընա կէջիպ օթուրուրլար : —
 Միսմիլահի լահման լահիմ — տէյիպ՝ չէօմլէ-
 յին պիրինի աչըպ պաքարլար քի իչինտէ պիր շէյ
 եօգ, օպիրինի աչարլար պիր շէյ եօգ, տահա օ-
 պիրինին իչինտէ պիր շէյ եօգ : Հա՛ պերիքինի,
 հա՛ էօթէքինի ֆիլան տերիքէն, վէլ հասըլ հիչ
 պիրինտէտէ պիր շէյ պուլմայընճա, խըրսլարընտան
 երևզլէրի բանճարա տէօնիւպ՝ “ Հօճա պու Նէֆօր
 պու, չանաք չէօմլէք սէյրինէմի տավէթ էթտին
 պիզլի” տէյի չըղըրշընճա՝ պիզլիմ Հօճա պիլաֆի-
 թուր ճէվապ էտիպ՝ “ եօգ տօստում հայքըմա
 իստէմէզ՝ զէվլինիզ պագըն, պիզլիմ թէքլիֆիմիզ
 եօգտուր, պուլտուղունուղու եէյին” տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Հօճանըն պու թարզ միսաֆիրլէրի կիպի Նէչէ պի-
 չիմօիզ վէ թերպիյէօիզ ինսանլար վար քի պիր էհ-
 պապլէրինին էվինէ վարարքլարը անտէ, անըն հալի
 վազթը ույկուն օլմատըլընը պիլէրէք — պիզ զէյթին
 էքմէյէտէ քայըլըզ — տէտիքտէն սօղրա, տըշարը չըք-
 տըքլարընտա օլ ատէմին հալինէ կէօրէ իթտիզի էք-
 րամլարը պէյէնմէյիպ՝ շունա պունաֆասընը իտէրլէր :

Քալտը քի՝ շունուտա պիլմէլի քի՝ քէնտի աղզըլը-
 լան տավէթ օլուպ պաղըլըլա կիտէն պիր միսաֆիր հէր
 Նէրէտէ օլուրսա օլուն. օրատա հէր Նէ պօւլըրսա
 քանահաթ իթմէլի տիր. Նիճէ թէմնիլ օլմուշ տուր՝
 էօնիւ — եօգտուր — էէպլ պալտուր — էէր :

ՄԻՆԳԻԼՊԻ

43. Պիր կիւն՝ Լուսրէթտին Հօճա պիր պեր-
 պէր թիւքեանընա կիրիպ թլուշ օլուրքէ, պեր-

պէր աճամբ օլտուղունտան՝ դավալը ֆօճանըն
հիւպիւ քաֆասը ետրա պէրէ օլուր :

Պիչարէ ֆօճա տիրալ վագըթ թընմայրա՝ ա-
ճըսընտան տիշէրինի սըբըպ տուրուրքէն, օ՛ ա-
րալըք սօքաքտան ինէյին պիրի պաղըրարաք կէ-
շէր. Վահվէտէ օլանլարա մէրաք օլուա՝ «Ճանըմ՝
ֆօճա սէն աննարսըն, շու. ինէք նիշին պաղըրը-
յօր» տէյի սօրտուղլարընտա, ֆօճա քէնտի հա-
լինի աննաթմաք իստէյիա՝ « զաննըմտա աճամբ
պէրպէր էլինտէ թըռա՛շ օլույօր» տէմիշ : —

ԽԻԻԹԱՆԼԱ

Պու մէնգըպէնին իւղէրինէ իտէճէյիմիղ միւթտալու
շու քի՛ կիւնիւմիւղտէ նէչէ սահիպտիղ վէ ֆաքըր քիմ-
սէլէր՝ վագթը հալին ֆէնալըղընտան նէշաթ իտէն
թիւրլիւ ճէֆալէրէ թէհամիւլ իտիպ՝ սըրլարընը տը-
շարը վէրմէք թապիյաթլէրի իլէ մուղայիր օլուա՝ րու-
միցտէն աննաթմաք իստէրլէրսէտէ, շու վագթլարտա
օնու աննար ետիօտ աննամաք իստէր՝ օ տէօվլէթլի
ղաթլէր նէրէտէ :

ՍՈՆԵՐԳՈՒՆ

Է. Է. ֆօճանըն եթիշմիշ պիր քըղը օլուա՝
—քայրը էվլէնտիրէճէք վագթը կէլմիշտիր —միւ-
լահաղասը իլէ՝ քալքըպ ճամիյէ կիտէր, վէ ճէօ-
մահաթա իքտիղալը պիր շէյ տէյէճէք կիպի՝ տ-
ճէլէ մէմպէրէ չըբըպ՝ եիւքօէս պիր սէսլէն « քը-
ղըմը էվլէնտիրէճէյիմ, հէր քի՛մ իստէրսէ՛ պու-

կիւն է՛վէ կէլիպ կէօրսիւն" տէյիպ թէլաշըլա տօղ-
րու է՛վէ կէլիւր, վէ քըզընա՝ "քըզըմ՝ պու կիւն
սէնի կէօրիւճիւէր կէլէճէք, կէօրէյիմ սէնի պէ-
նի ութանտըրմայասըն" տէյի թէնպիհ էտիպ՝ քէն-
տի եօգարը չքքըպ քէնճիւրէնին էօնիւնտէ օթու-
րուր :

Արասը չօգ սիււմէզ պիր թագըմ՝ քալապալըք
է՛վին էօնիւնէ երղըլըպ՝ "Հօճանըն քըզը վարմըշ
պունտա, օնու կէօրէճէյիլ" տէյերէք պիր կիւ-
րիւլթիւտիւր քօքարըրլար : Հօճանըն քարըսը
քէյֆիյէթի աննայըպ՝ քափույա չքքար, վէ պուն-
լարա "Հայտէյին այ օղուլար իշինիղէ կիտին,
պու կիւն գօճամըն պըլընա էսմիշ" տէյիպ տէֆ
իթմէք իստէրսէտէ. պունլար տիյնէմէյիպ շամա-
թայը արթըրըլար : Հօճա եօգարտան եալտըղը
իշին ֆէնայա վարտըղընը աննայըպ՝ տէրագապ է-
վին քէտիսինին քույրուղունտան թութուպ՝ քէն-
ճիւրէտէն տըշարը պունլարըն իւզէրինէ տօղրու ա-
թըպ՝ "աֆ էտէսինիզ աղալար. քըզըմ՝ պու կիւն
քէտիյէ թէպտիլ օլմուշ, ալընտա իշինիղտէբայ-
լաշըն" տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Պու Մէնգըպէյի տըգաթըլ օգուտունլար օլ գէմտնէ
անալարը պապալարը, տնէր քի քըզլարընը է՛վէնտիր-
մէք սէվատըլը կէօզլէրի քարարըպ՝ թութուպըրը
էօլչիւսիւզ վէ ֆէնա էօլլարըն նէրէլէրէ քարար քըլ-
տըղընտան հապէրլէրի եօգ կիպի, հալա օ պիշմնիզ
էօլլարա սիւլիւք իթմէքտէտիրլէր, քի չօգ վագըթ

քաշ ետփալում տերիքէն կէօղ չըքարրորար... պիղ-
բէր պու մաթտէյի քարըշտըմայալում, զիրա ալթընտան
տարան օղու չըքար :

ՄԵՆԵՐԳՈՒՆԷ

45. Նուարէթտինին քրղընա պիր կիւն քրղ
կէօրիւճիւէր կէլիր, վէ առէթ իւղրէ պիր թա-
քում նէղաքէթլէրտէն սօնղրա՝ քալքըպ կիտէր-
քէն, շօճա եվտէ պուլունտուղունտան, պուն-
ւարը քարշըլայրպ՝ «էյ նասըլ, քրղըմը պէյէնտի-
նի՞ղմի պաքալում» տէյի սօրտուղունտա, իչլէրին-
տէն պիրիսի տէօնիւպ՝ «էյի էյի ամմա, պիրաղ
պոյու քըսսա» տէյինճէ, շօճատըր խըրայանըպ՝
«պէ վար շունտան տէօֆ օլուն պիր թագըմ սը-
րլք համալարը, ուղուն պոյու քրղը ալըպտա՝
պահճէյէ չամաշըր սըրըղըմը եաբաճաքսընըլ»
տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Ձէմանի քրղ կէօրիւճիւէրի պիր այնը՝ պիր մահալէ
լիթտիլէրինտէ, կէօրտիւքլէրի քրղըն եայնըղ պոյու-
նա պօսունա, քաշընա կէօղիւնէ, չէյաղըղընա էամէր-
լիյինէ, շիշմանըղընա զայրֆըղընա, աըգաթ էտիպ տէ,
սանըն թապիաթըն թա ֆաղիւլէթինի սօրուպ արաշտըր-
մաք՝ ապա ֆիքիրլէրինտէն պիլէ կէչմէղ : Նիհայէթին-
տէ՝ եանի էվէ ալտըքլարընտա օլուր քի օլ կէօղլէրինէ
կէօրիւնէն շէյլէրին ճէմիսիտէ զայպ օլուպ էյի ֆէ-
նա՝ եանըղ անըն թապիաթը, եա ֆաղիւլէթի մէյտան-
տէ գալըր :

ՄԵՆՏԻՐՊԷ:

46. Հօճանըն քարըսը էօթէտէն պէրիտէն
հէր նէ իշիտիրսէ՝ պէշ օնտա իւզէրինէ իլավէ
էտէրէք՝ պիրինէ օպիրինէ պօշպօղազլը բլէն զէմմ
էտիպ կէզէր իմիշ :

Պաղըլարը Հօճայա կէլիպ՝ “ Հօճա հօճա, շու
քարընըն տիլինի զապթ էթ, զերա քայրը էլվէ-
րիր” տէյի շիբեայէթ էթտիբլէրինտէ, Հօճա սու-
րաթընը էքշիտիպ՝ “ Հայտէ վարըն իշինիդէ կի-
տին պէ հէյ պուտալար սիլտէ, պիր կիւն օ
տիլ քէնտի պէլասընը պուլուր” տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱԱԼԱ

Շու ասիրիմիզին պօշպօղազ վէ մուֆասալ ինսան-
լարը հագլընա մինասիպ պիր մէնզըպէ . զերա կիւնիւ-
միւզտէ պիր ատէմին լիսանընտան եալան կէրչէք պիր
սէօհպէթ չըքտըմը, մուֆասալլըքտան աղըզտան աղըզա
եայըլպ, օլ սէօհպէթ օ քատար հիյէթի ասլիյէսինտէն
չըքար քի, չօք վաղըթ քիքէ քիւլէ օլապ՝ թիւրլիւ ֆէ-
նալըքլար մէյտանէ կէլիր :

Անճագ ասը եօգ պիր սէօհպէթի մէյտանէ չըքարան-
լէր իլէ՝ անը թէվաթուրէն պէզլիւտէնլէր՝ հէր տէմ տիլ-
լէրինին պէլասընը եա պուլմուշ, եատա պէհալին պու-
լաճաքտըլար :

ՄԵՆՏԻՐՊԷ:

47. Հօճանըն քարըսը պիր կիւն պիր եերէ
միսաֆիրլիդէ կիտէճէք օլուպ՝ քէնտինէ չէքէ տիւ-
զէն վէրիրբէն Հօճա իւտտէ կէլիր . վէ քարըսը-

ներն քուշանտըղը էլլիսէլէրի կէօրիւպ' (օնլարը քի
քէնտի եարմամը) "քարը պունլարը նէ՞ վա-
գըթ եաբընտըն" տէյի սօրտուղունտա, քարըսը
մէսէլէյի շաշըրպ' "ա՛յ հէրիֆ ունութտո՞ւնմու,
շէյ... շո՛ւ... կէչէն կիւն... իշտէ օ՛... սէ՛...
է՛ն. կէ՛... կէթի՞րմէտին մի եա... ֆիլան" տէ-
յինճէ, շօճա չար չափուդ մասլահաթը տննա-
յըպ' քէնտիսիտէ բէքէլէյէրէք' "հա՛ քարը...
հը՛ հը՛ քարը հը՛... շո՛ւ... շո՛ւ... շէ՛...
շէյ... ֆի. ֆի ֆիլան օլմուշ. կըճը՞մըճը՞, էօյ-
լէմի... : Ահր նէ իսէ պէրէքէթլի օլա" տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱԼԱ

Կիւնիւմիւղտէ Հօճա միսպի նէչէ ըրզ էհլի երբէքլէր
քարըլարն պիչիմսիզ ճ հալլէրինի կէօրիւպ վէ իշտիպ,
ըրջարընն հաթրասը իչին քէնտիլէրինի թուլթմաքտա-
տըրլար : Իկէր պիր կիւն բէք աշըրը պիր հալլէրինի
կէօրիւպ՝ նատիհաթ եօլունտա սէօհպէթլէր իտէրուէն
տախի՝ Ալլահ էսիրկէսին) գապուլ օլունմազ պիր թա-
քըմ էօղիւրլէր իլէ եիւղլէրինտէն եօգտըրը հալլըրըրլար :
Մէվլա՛ պիր տիւշմանըմը տախի՝ էօյլէ զալիմ՝ քա-
րըլար էլինէ տիւշիւրմէսին :

ՄԱՆՅՈՐՊԱՆ

48. Ահրիֆին պիրի քարըսընն պաղը ճէ-
ֆալարընա թէհամմիւլ իտէմէյիպ՝ պիր կիւն էվ-
տէն ալըր եիւրիյիւ վէրիր, վէ էօթէ պէրի պաշ-
լար քարըսընը վէմմ իտէրէք կէզմէյէ :

Նոսսըլ օլուպ պիր կիւն Նոսսընթէթտին շօճա-

յա լասթ կէլիպ՝ պիր նասիհատ ալմա ֆիքրի իլէ
պաշընտաքի օլան ֆէլէքէթի պիր պիր նազլ իտէր :
Հօճա մաթտէյի տիյնէյիպ՝ «թու եիւղիւնէ հայ-
վան ատէմ, սանքիմ էյի խաթթմը եէմիշին . թէզ
վար չափուդ քարըյը ալըպ օթուրմանապաք . եօգ-
սամօ եէյէճէյինի կիյէճէյինի պուլուր՝ սէն քէն-
տինի տիւշիւնիւրսին» տէմիշ : —

ՄԻԻԹԱԼԱՐ

Եօգմու աճէպ շու կիւնլէրիմիդտէ պու թարդ շաշ-
կըն էվիլէր , անլէր քի՝ քարըլարընտան ազ պիր թա-
ճըզլը կէօրտիւքլէրի անտէ , էն սօն ետփաճազլարընը
էվէլ տիւշիւնիւպ՝ եանի քարըյը թէրք իթմէյի ֆի-
քիլլէրինէ քօյուպ՝ տէրադապ իճրատընա քալքըլըլար ,
հիշ տիւշիւնիւյէքէք քի՝ քէնտիլլէրի պրաքտըլարը
թաքիքէ՝ էլլէր օնուս գէվքինի չքարըլար :

էն միւլահազա իտէճէք քէօշէսի շուրտը քի , քա-
րը քօճա տէմէք՝ էթ թըռնոք տէմէք տիր , պու սի-
պէպտէն պիր կիւն տէյիլտէ պիր կիւն հէլ հէլպէի
պարըլըպ՝ երինէ էվէլքի կիպի ալըպ օթուրմապ մէճպուր
օլաճաքտըր :

ՄԻՆԳԻՂԱՆ

49 . Հօճանըն քարըլըր էօլիւպ՝ պիւթիւնէթ-
րաֆ քամշուլարը ճէնապէյէ կէլտիքլէրինտէ , նէ-
սի վար նէսի եօդ քօճասընտան կիղի պաշար-
լար մապէյնլէրինտէ տէրապապ բայաշմայա :

Հօճատըր իւստէ կէլիպ՝ պաքար քի պիր թա-
զըմ իթ , եապանճը հէրիֆլէր օթուրմուշ քա-
րըսընըն մալինի բայ իտէյօրլար : «Պունլարա տօղ-
րու եանաշըպ՝ «պէ հէրիֆլէր սիզ քըմ օլու-

յօրսունուղ, վէ նէ՞տիր մարաղանըլ" տէյի սօր-
տուղունտա, պունլար հէփիսի պիրտէն տյաղա
քալքըպ" "եօգ հօճա սէն պու մասլահաթա բէք
կիրիշմէ" տէրլէր :

"Կուսրէթտին աշըրը թաճիւպլէնիպ" "նիշին"
տէտիյինտէ, իչէրինտէն պիրի" "Հօճա պանա
պաք, պու քարը պէնիմ թօնումուն սիւտ քը-
ղըյըտը" տէր, օ պիրիսի" "պէնիմ տէ օղլումուն
թօնույուտու" տէր, տահա օպիրիսի" "կէլինիմին
քայնանասընըն պէյիւք անասըյտը" տէր . տահա
պիր պաշկասը" "ա՛հ պէնիմտէ պէյիւք անամըն
անասըյտը" տէր :

Հահա էօթէտէն տընտըղմըն տընտըղը, հաղըրա
քօնուճու վէ պաշը պօշ հէրիֆլէր պիր աղըղ օ-
լուպ" "Հօճա Հօճա, օնլար թիւրահաթտան լաֆ-
լար տըր, պու քարը սաղըղընտա պունլարը լէտթ
իթմիշտի, շիմտի պունուն օլան վարիյէթի հէփ
պիզլիմտիր . չինքի պիզէ քօմշույուտու" տէտիք-
լէրինտէ, արթըգ Հօճանըն թէհամիւլիւ թիւքէ-
նիպ . "շիմտի պէն սիզին անանըղը աղարըմ"
տէյէրէք՝ տօղրու ավույա էնէր, վէ սիւփիւրկէ-
նին սարընը չէքիպ՝ պունլարըն իւզէրինէ տօղրու
իւրսըլա վարըպ" "Հայտէ եըքըլըն շունտան պէ
հէյ աճ տավաճը, խըռըղ եան քէսիճի հէվէնք-
լէր, պէն Կուսրէթտին քօճասը սաղ իքէն՝ սի-
լէ քէօփէյին (պօքու) պիլէ տիւշմէլ" տէմիշ : --

ՄԻՒԹԱՆԱ

Պու՛նէնդըպէնին իւղէրինէ օլունաճագ միւթ ալա շու քի (սահիպսիղ թանրան) կորկսթլու ատէմին պի-
րի էօլիւր էօլմէզ պիր թաքըմ աճ տալաճըլար մէյտա-
նէ չըքըպ՝ անըն օտապընա , սանտըղընա , վէ պիւթիւն
վարիյէթինէ սահիպ օլմագ իստէյիպ , պիր չօք հավա-
տան եալանլար տիւզէրէք , տօլապլար չէվիւրէրէք՝ քէն-
տիւրինէ մալ էտինմէք իստէրլէր

Էօթէտէն աուր մէրասհօրու մէյտանէ չըքսա տախի
պիր թիւրլիւ կէրի վէրմէյէ կէօնիւլլէրի օլմատըղընտան՝
հիսապսըզ նէհագ եօլարա սարարլար , քի՝ պիր ալիմին
թապիրի իւղրէ՝ պիր կէօնէ եաղմաճըլըք թապիր օլու-
նուր :

ՄՆՆԳԻՐՊԻ:

50. Հօճայա պիր կիւն ուզաք պիր մահալ-
տէն մէքտուպ կէլիպ՝ իւզէրինտէ — Մէնդըպէճի
Հօճա Վոլարէթտինէ վիսուլ պուլայ — տէյի
եաղըլըյըմըլ :

Հօճա մէքտուպուն եիւղինիւ օգուր օգումաղ
տօղըու չարըլայ չըքըպ՝ « Մէնդըպէճի Հօճա
Վոլարէթտին քիմ օլույօրսա , պէնտէ պիր մէք-
տուպու վար կէլսին ալսըն » տէյի թէլլալ չըղը-
րըլ :

Հէր քէշ հօճանըն սէսինի ալըպ՝ « Հօճա քիմի
արայօրսուն » տէյի սօրտուքլարընտա , Հօճանըն
ճանը սըքըլըպ « սաղըր իչին իքի տէֆա էզաճնմը
օգումաղը էֆէնտիւրիւմ , իշտէ Մէնդըպէճի Վոլա-
րէթտինի արայօրում » տէր :

() նլար Հօճանըն պու թօհաֆ հալինէ քահ

քահնայրէ՛րէ՛ք՝ «ճանրմ շօճա, մենգըպէճի նէք-
րէ՛ Նուսրէթտին սէն տէյի՞լմսին» տէտիքէրէթ-
տէ, պիպիմ շօճա էֆէնտի հիտէթլէնէրէք՝ «նէ՞
կիւլիւօրսունուզ ա՛ պիլմէմ նէլէր, եկէր թէլլալ
չըղըքմասամլտը, քէնտիմի պուլամայաճաղըտըմ»
տէմիշ : —

ՄԻԹԵԱՆԱ

Հօճանըն պու կերչէքտէն քահնահայրէ կիւլինէճէք
հալի պիզլէրէ շունու էօյրէտիր քի՛ աքլը քըսսա պիր
ատէմ, (հէր նէ կէօնէ օլըւրսա օլսուն), աքլը էրմէ-
տիյի պիր մաթտէյի իչէրիսինտէ սաքլամայարաք, օլ
իչէ աշնա օլմագ իչին (էյի քէօթիւ) այան աշիքեար
մէյտանէ չըքարըպ, աքըլտանէ քիշիլէրին տօզու ճէ-
վաօլլէրինէ քանըպ. էօյլէճէ թանըմալը : Չիւնքի պիր
ատէմ տիւնէա իւզէրինտէ. իլլա պէօյլէ պիր վաղըթ-
տա, — պէն պու շէյի պիլմէմ, ֆիլան շէյէ աշնալը-
ղըմ էօգ — տէմէսի պէօյիւք պիր քապալըքտան իլէրի
կէլիր պիր քէյֆիյէթ իսէտէ, էօյրէնէ պիլէճէք հալի
վագթի օլըւպտա՝ էօյրէնմէտիղի անտէ, եախօտ էօյ-
րէթմէք արղիւսիւնտէ օլանլարը խօրլատըղը անտէ պա-
յաղըճա վէ ատէթա պիր . . . վանըք տըր :

Իլէրոսի պէվմա՝ օլտնաճադ պըր :

Ի Խ Թ Ը Բ

Իշ պու Սէնգըպէլէրաէն պէշ եիւղ քըտար
եէտիմիլտէ պուլունուպ, էկէր իւշ եիւղ ապօ~
նաթ եազընան պուլունուր իսէ՝ հէր հայլ ճէմի-
սիտէ ճիլտ ճիլտ օլարութ պատառընընաճութ տըմ :

